

# Tillsammans för barnens bästa i Sörmland

Följeforskning om ett delprojekt och två piloter –  
delrapport 3



## **Tack!**

Vi riktar ett stort tack till Sörmland för satsningen *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* och för möjligheten att följeforska kring den. Vi vill också särskilt tacka alla er som har bidragit med era erfarenheter eller som har arbetat med satsningen.

## **Om utvärderingsrapporten**

FoU i Sörmlands utvärderingsrapporter beskriver en utvärdering av befintlig kunskap till exempel projekt, och delprojekt. Utvärderingsrapporter kvalitetsgranskas av FoU-medarbetare (som inte är författare) med kunskap i ämnet.

### **Författare**

Lina Larsson och Osman Aytar

### **Datum och ort**

Eskilstuna 2025-02-12

### **Omslagsbild**

Adobe Stock, Franz draws

## Sammanfattning och rekommendationer

Syftet med delstudie 3 har varit att undersöka hur det har gått med delprojektet *Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik* och piloterna *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion*, samt *Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år* inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*. Fokus har varit på vilka målsättningar delprojektet och piloterna haft, framgångsfaktorer och hinder samt vilka förbättringsförslag som har funnits för det fortsatta arbetet, allt i linje med det förändringsteoretiska perspektivet i hela utvecklingsarbetet. Delrapport 1 berörde initiering och uppstart av utvecklingsarbetet och delrapport 2 fokuserade på den aktiva fas som följt efter uppstarten med konkretisering och pilotprojekt.

Datamaterialet i delstudien består av gruppintervjuer och individuella halvstrukturerade intervjuer, samt dokumentation om delprojektet och piloterna. Detta utgör de grundläggande källorna för datainsamling. Sex fokusgruppsintervjuer och två individuella intervjuer med sammanlagt 24 personer, som arbetade med delprojektet och piloterna, genomfördes via Teams under perioden 8 mars – 4 juni 2024. Urvalet av intervjupersoner baserades på personernas involvering i delprojektet och piloterna. De intervjuade personerna kallas "deltagare" i resultatredovisningen.

Resultatet visar en hel del intressanta aspekter. En återkommande och central reflektion utifrån samtliga intervjuer i samtliga delprojekt är att kontexten för en satsning påverkar hur den gestaltas. Satsningen är inte bara delprojektet och piloterna i sig utan var i organisationen det genomförs och i vilket sammanhang. En annan viktig aspekt från intervjuerna är den betydelse och roll processledarna har haft under processen. Att ha tillgång till processledarna och kommunikationen med dem inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* under processen gång anses vara en viktig framgångsfaktor.

Några av projekten har haft större frihet än vad som är brukligt i utvecklingsprojekt, främst inom delprojektet. Det har inte funnits färdigformulerade delmål att verka mot, vilket har inneburit att olika idéer till bryggor mellan organisatoriska mellanrum belysts på olika platser. Denna kreativitet har varit en tillgång och en utmaning i delprojektet och piloterna.

Utifrån intervjuer och befintlig dokumentation avseende delprojektet och piloterna är en generell rekommendation att identifierade framgångar, hinder och förbättringsförslag tas som utgångspunkt för det vidare förbättringsarbetet. Detta gäller både för nuvarande och kommande aktiviteter med liknande syften som delprojektet och piloterna i Sörmland, och för implementeringsarbeten i relation till den framtagna samverkansmodellen. Våra rekommendationer baserade på studiens resultat är följande:

1. Ge pedagoger kompetensstöd i att hålla svåra samtal med vårdnadshavare, erbjud handledning för lärare på fler ställen och höj och säkra kunskaperna om NPF.
2. Ha tålamod för utvecklingsarbeten och fortsätt med uthålligheten och tajmingen i sådana aktiviteter. Tålamod och uthållighet är en viktig aspekt när det händer mycket under tidspress och kan möjliggöra att arbetet blir ännu bättre framöver.

3. Fundera över de involverade professionernas behov av tid i linje med vad som förväntas av dem. Hög arbetsbelastning hos professionerna i vissa sammanhang och tillfällen kan innebära att goda exempel inte kan bli implementerade på den nivå som önskas.
4. Ha goda relationer med föräldrar i aktiviteter som exempelvis föräldrakvällar, se även till att ha sådana forum för föräldrar på en neutral plats, och informera om dem i god tid innan.
5. Skapa processer och mekanismer som ser till att besluten följs på alla berörda nivåer, i beslut med flera parter.
6. Säkra samverkan genom gemensamma rutiner och avsatta tider.
7. Prioritera kommunikation i den egna organisationen och till den politiska ledningen, eftersom det finns en inneboende spänning i att prova nya arbetsätt när resurserna inte räcker för att möta behoven.
8. Ha tillräcklig dokumentation för att kunna nå och involvera nya människor med intresse och vilja för sådana aktiviteter såsom delprojektet och piloterna.
9. Skapa kontinuerliga mötesplatser mellan organisationer, för att öka professionernas tillit till varandra, skapa goda förutsättningar för att få hjälp i ärenden och främja utveckling av vidare samverkan.
10. Gör det möjligt för andra verksamheter i länet att ta del av lärdomar och att få komma på studiebesök eller att få en presentation av pilotverksamheterna.

## Innehåll

Sammanfattning och rekommendationer.....	i
Inledning.....	1
Bakgrund och uppdrag .....	1
Syfte och frågeställningar.....	2
Kommunala utvecklingsarbeten inom Tillsammans för barnens bästa i Sörmland.....	3
Metod och material.....	5
Metodologisk ansats .....	5
Datainsamling och genomförande.....	6
Databearbetning och analys .....	6
Etiskt ställningstagande.....	7
Resultat och analys.....	7
Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik.....	7
Målen med delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik.....	7
Aktiviteter av delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik .....	11
Framgångsfaktorer inom delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik .....	13
Hinder för piloten Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik .....	15
Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion.....	17
Målen med piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion .....	17
Aktiviteter i piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion.....	19
Framgångsfaktorer inom piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion.....	20
Hinder för piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion .....	22
Familjecentralslikande verksamhet 0–18 år .....	23
Målen med piloten Familjecentralslikande arbetsätt 0–18 .....	23
Aktiviteter av piloten Familjecentralslikande arbetsätt 0–18 .....	24
Framgångsfaktorer inom piloten Familjecentralslikande arbetsätt 0–18 år.....	26
Hinder för piloten Familjecentralslikande arbetsätt 0–18 år .....	27
Diskussion och rekommendationer .....	29
Referenser .....	31
Bilagor .....	32
Bilaga 1. Informationsbrev .....	32
Bilaga 2. Samtyckesblankett.....	33

# Inledning

## Bakgrund och uppdrag

Det regionala utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* bedrivs i Sörmlands alla kommuner och Region Sörmland sedan 2021 och innefattar verksamheter som primärt berör barn och unga. Med barn och unga menas i detta sammanhang invånare i Sörmland från födsel till den dag de fyller 18 år.

Enligt projektplanen (2021-08-16) för *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* är den gemensamma målbilden för utvecklingsarbetet ”att alla barn och unga i Sörmland ska ges möjligheter till en god fysisk och psykisk hälsa genom en god och trygg uppväxt utifrån varje barns behov. Samverkan ska ske med ett helhetsperspektiv kring barnens hälsa.”

För att kunna förverkliga denna målbild behöver man ”fokusera på proaktivt arbete med tidiga insatser för barn, unga och deras vårdnadshavare samt utveckling av samverkansstrukturer för alla aktörer som arbetar med barn och unga i Sörmland. Ett starkt gemensamt ansvarstagande är avgörande” (Målbild, 2021-06-14).

I linje med denna ambition för ett proaktivt arbete och utveckling av samverkansstrukturer har målsättningen med utvecklingsarbetet varit att:

- det i Sörmland finns en länsövergripande samverkansmodell för tidiga insatser för barn och unga
- ett implementeringsarbete av samverkansmodellen är påbörjat
- en plan för fortsatt implementering och uppföljning av samverkansmodellen finns tillgänglig.

En samverkansmodell för tidiga insatser har utvecklats under processen och den 18 oktober 2024 beslutades samverkansmodellen av Länsstyrgruppen och Skolchefsnätverket. Enligt beslutet ska samverkansmodellen implementeras i Sörmlands alla förskolor/skolor, socialtjänster och inom hälso- och sjukvården under 2025–2026 och en implementeringsplan är nu under utveckling.

De förväntade långsiktiga effekterna av utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* i linje med målbilden har varit följande:

- Fler barn och unga lever med en god psykisk och fysisk hälsa, den negativa utvecklingen av psykisk ohälsa har bromsats och psykiska besvär har minskat.
- Barn, unga och vårdnadshavare i behov av stöd ska genom effektiv samordning få tillgång till nödvändiga kontakter med barnen och de ungas behov i centrum.
- Fler barn och unga närvarar i förskola och skola samt uppnår kunskapskraven i skolan.

De långsiktiga effekterna är tänkta att följas upp av projektbeställaren Länsstyrgruppen<sup>1</sup> efter projekttiden, enligt projektplanen. Form och innehåll av en sådan uppföljning bestäms senare.

FoU i Sörmland fick i början av utvecklingsarbetet uppdraget att följa *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*. Det övergripande syftet med denna följeforskning var att genom samverkan mellan projektbeställare, projektpartner,<sup>2</sup> projektägare, styrgrupp, processledare, målgrupper, forskare med flera skapa förutsättningar för ett kontinuerligt lärande i och genom projektet. Detta är delrapport 3 i *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*. Med ett processtödjande och förändringsinriktat perspektiv har målsättningen för följeforskningen kring utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* varit följande:

- att ge stöd till utvecklingsarbetet för att kunna tillämpa relevanta metoder och aktiviteter i linje med projektplanen
- att ge stöd till utvecklingsarbetet för att kunna mäta och följa upp målen enligt projektplanen
- att ge stöd till utvecklingsarbetet i att dokumentera aktiviteterna och processen på lämpliga sätt som underlag för vidare självrapporteringar och utvärderingar
- att från projektstart utvärdera utvecklingsarbetet utifrån en förändringsinriktad programteoretisk modell.

## Syfte och frågeställningar

Som en del av följeforskningens målsättning är syftet med denna delstudie att undersöka hur det har gått med delprojektet *Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik* och piloterna *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion*, och *Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år* inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*. Frågeställningarna för delstudien är följande:

1. Vilka målsättningar har delprojektet och piloterna haft?
2. Vad har hänt i delprojektet och piloterna?
3. Vilka är framgångsfaktorer i förhållande till målsättningen med delprojektet och piloterna?
4. Vilka är hinder i förhållande till målsättningar med delprojektet och piloterna?

---

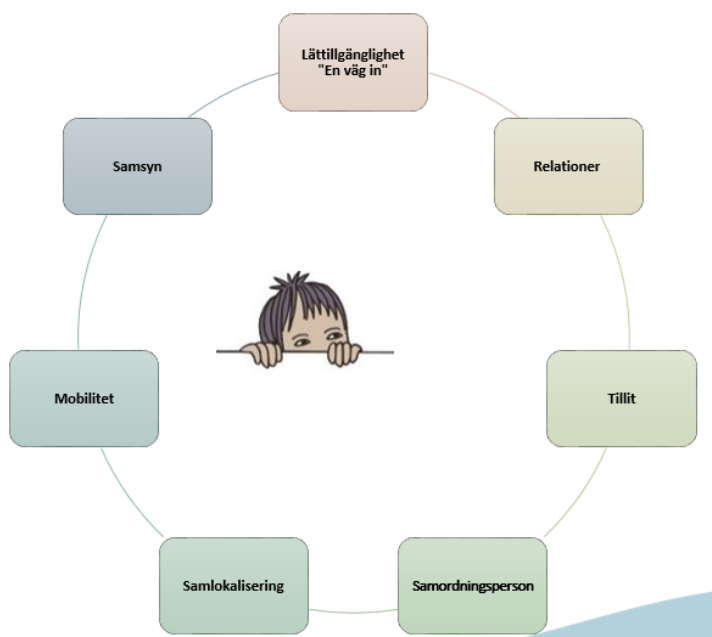
<sup>1</sup> Länsstyrgruppen är en arena för samverkan gällande socialtjänst och vård där högste tjänsteperson inom socialförvaltning (förvaltningschefer) och motsvarande parter inom Regionen (divisionschefer) möts för att diskutera gemensamma utvecklingsområden och satsningar. Länsstyrgruppen ligger under en gemensam nämnd, Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård, NSV.

<sup>2</sup> Projektbeställaren är Länsstyrgruppen. Då Skolchefsnätverket ej ingår i Länsstyrgruppen är de projektpartner, projektägare är Läns-gemensamt regionalt stöd, styrgruppen är utsedd av Länsstyrgruppen och skolchefsnätverket i samråd.

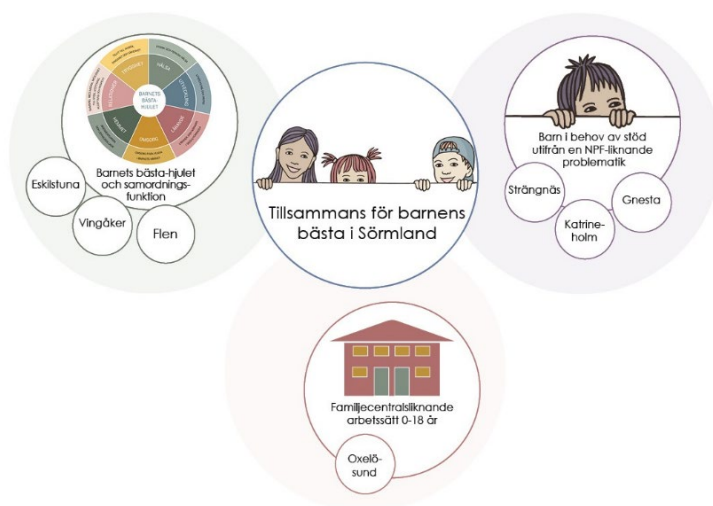
# Kommunala utvecklingsarbeten inom Tillsammans för barnens bästa i Sörmland

Innan delprojektet och piloterna<sup>3</sup> i kommunerna i Sörmland inom utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* startades, gjordes en kartläggning och omvärldsbevakning. Utifrån det identifierades de behov som finns (se *Figur 1* för en illustration av de identifierade behoven).

*Figur 1.* En illustration av de identifierade behoven



*Figur 2.* En visualisering av delprojektet och piloterna



<sup>3</sup> Information om delprojektet och piloterna i detta avsnitt baseras på dokumentation från utvecklingsarbetets processledare och teamen i respektive delprojekt och pilot.



Utifrån de identifierade behoven samt dialoger i många olika konstellationer beslutade utvecklingsarbetets styrgrupp att det fortsatta arbetet skulle fokusera på delprojekt och pilotarbeten inom flera områden. Via samverkansstrukturen med Beredningsgrupp barn och de tre barn-arbetsgrupperna som finns i länet samt kontaktytor från tidigare perioder ställdes frågan om vilka som ville vara med i pilotarbetet. Det resulterade ett delprojekt och två piloter (För en övergripande visualisering av delprojektet och piloterna se *Figur 2* och mer beskrivning av dem i *Tabell 1*).

Delprojektet och piloterna har varit ett sätt att praktiskt bidra till utveckling av och testning av modelltankar. Ambitionen har varit att alla kommuner helst ska ha testat något inom "Tillsammans för barnens bästa i Sörmland", men det har inte varit möjligt i alla kommuner. Delprojektet och piloterna är beslutade av styrgruppen för *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*, men har utformats i respektive kommun. Delprojektet och piloterna är grundade i vad som bedömts vara viktiga aspekter för arbetet för fysisk och psykisk hälsa i länet.

*Tabell 1.* En beskrivning av delprojektet och piloterna

Kommun	Namn	Benämning	Gör vad	Övrigt
Katrineholm	Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik.	Delprojekt	Utveckling och test av ett nytt kommunspecifikt arbetssätt	
Gnesta	Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik.	Delprojekt	Utveckling och test av ett nytt kommunspecifikt arbetssätt	
Strängnäs	Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik.	Delprojekt	Utveckling och test av ett nytt kommunspecifikt arbetssätt	
Flen	Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion	Pilot	Test av Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion	
Vingåker	Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion	Pilot	Test av Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion	
Eskilstuna	Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion	Pilot	Test av Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion	Startade efter intervjuer
Oxelösund	Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år	Pilot	Undersöka förutsättningar att utveckla	

Den första testningen som inleddes inom *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* var delprojekt i form av samverkansprojekt mellan skola, socialtjänst och barn och ungdomspsykiatri (BUP). Diskussionen om att skapa delprojekt gällande barn med Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) påbörjades under tidig vår 2022. Ambitionen var att möta problem som både politiker och tjänstemän lyft som viktiga, en ökande andel barn med NPF-diagnoser. Detta har synliggjorts i Sörmland genom långa köer till utredning och stor (och ökande) andel barn som uppger att de har NPF-diagnoser. Det finns även forskning som visar att barn med NPF-diagnoser har större skolsvårigheter än andra barn. Projektets ambition var att adressera NPF-likande problematik, för att utforma stöd även till barn som ännu inte fått diagnos.

Eftersom länet har samverkansstrukturen fördelad på länsdelarna skulle det ske ett pilotprojekt i varje länsdel. Projektkommunerna var de kommuner som hade skolchefer i styrgruppen, samt en kommun som bjudit in projektledarna för att ha planeringsdag gällande samverkan för barnens bästa. Styrgruppen beslutade att projektet skulle omfatta mellanstadiet, då flickors NPF-likande problem ofta uppmärksammas efter pojkar. På planeringsdag för styrgruppen genomfördes en workshop om pilotprojektet som resulterade i ramar för projektet. Ramarna som sattes var att BUP skulle få finansiering till en delprojektledande roll på 50 procent, samt en medarbetare i varje länsdelsprojekt som skulle arbeta 25 procent i projektet. Socialtjänsten och skolan skulle båda få medel till finansiering av 25 procent del av en tjänst i projektet. Delprojektet kom att kallas "Barn i behov av stöd utifrån en NPF liknande problematik".

I initialskedet av "Tillsammans för barnens bästa" beslutades om två aspekter som skulle utvecklas inom utvecklingsarbetet. Länet ville utveckla den goda samverkan som fanns på länets familjecentraler till att omfatta även äldre barn, samt utveckla Sörmlands samverkan med inspiration från Skottlandsmodellen. Båda dessa utvecklingsområden diskuterades i beredningsgrupp barn samt länsdelarnas barngrupper. Dessa diskussioner resulterade i piloter. I dessa piloter tillfördes inte medel i form av finansiering av tjänster i kommunerna, men processledare i utvecklingsarbetet hade kontinuerlig kontakt med kommunerna och genomförde även workshops inom piloterna i kommunerna.

Gällande piloten *Familjecentralerliknande arbetssätt 0–18 år* var ambitionen att testa hur existerande samverkan i familjecentraler i en kommun kan utvidgas till att omfatta hela barndomen i stället för enbart förskoleperioden. Piloten *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion* var inspirerat av Skottlandsmodellen. Länet kom att fokusera på två aspekter av skottlandsmodellen, ett hjul som illustrerar aspekter av barnets liv samt en samordningsfunktion. Två kommuner (senare tre) valde att pilottesta hjulet genom att använda det i elevhälsans arbete med elevers frånvaro.

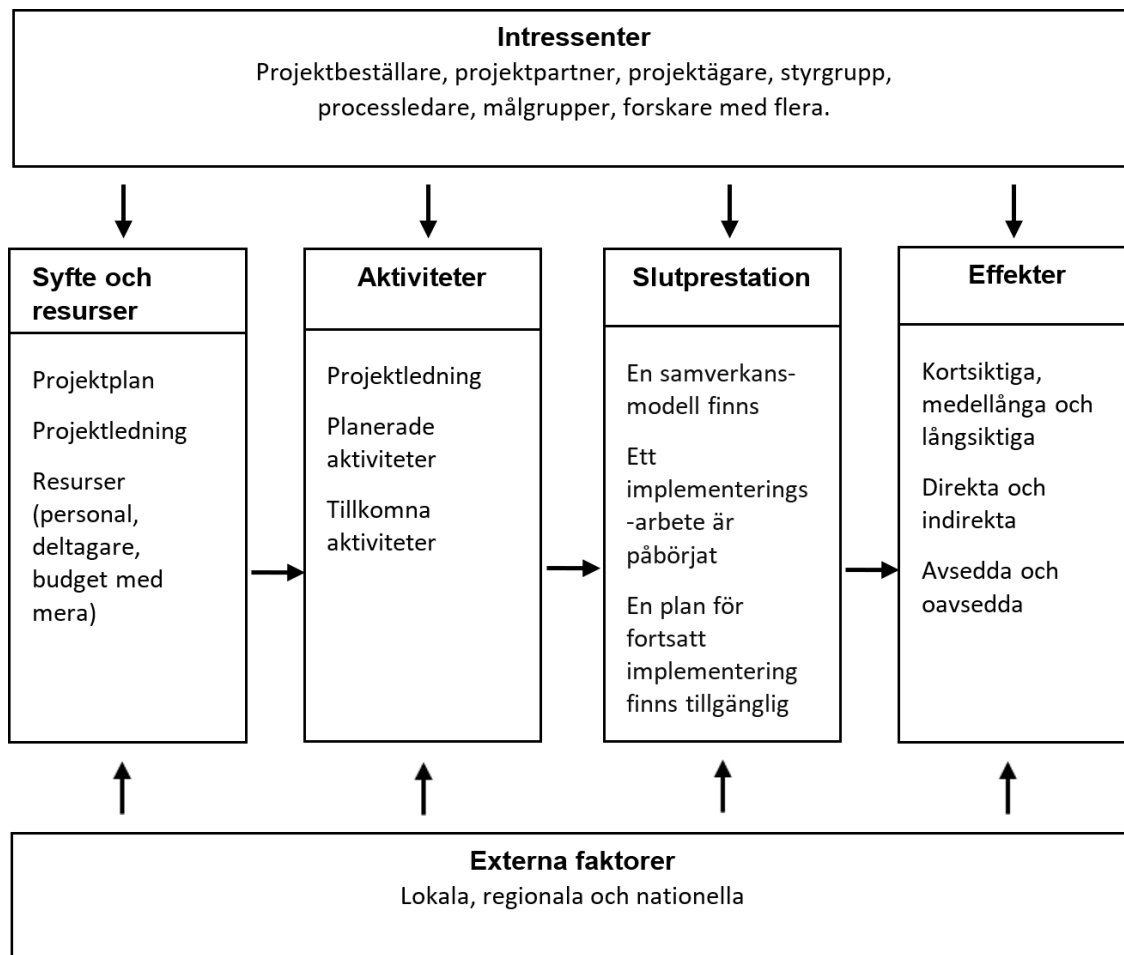
## **Metod och material**

### **Metodologisk ansats**

Ett programteoretiskt perspektiv på utvärdering utgör grunden för följeforskningen inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*. Den programteoretiska modell som används i detta utvecklingsarbete visas i *Figur 3* och är en integrerad utvärderingsmodell. Den finns utförligt beskrivet i *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland: Följeforskning om initiering och start av utvecklingsarbetet-delrapport 1* (Aytar &

Larsson, 2022). I denna delstudie ligger fokus på ett delprojekt och två piloter som pågår inom ramen för utvecklingsarbetet.

Figur 3. En programteoretisk modell för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*



### Datainsamling och genomförande

Grupp- och individuella halvstrukturerade intervjuer, samt dokumentation om delprojektet och piloterna utgör de grundläggande källorna för datainsamling. Sex fokusgruppsintervjuer och två individuella intervjuer med sammanlagt 24 personer som arbetar med delprojektet och piloterna genomfördes via Teams under perioden 8 mars – 4 juni 2024. Urvalet av intervjupersoner baserades på personernas involvering i delprojektet och piloterna. De intervjuade personerna kallas "deltagare" i resultatredovisningen.

### Databearbetning och analys

Gruppintervjuer och individuella intervjuer om delprojektet och piloterna transkriberades som helhet. Transkriptionerna är ordagrant återgivna bortsett från när talad grammatik kommer i konflikt med förståelse av utsagan. Resultatet från intervjuerna har bearbetats och analyserats utifrån teman i frågeställningar med inspiration av Kvale och Brinkmanns (2009) meningskoncentrering och meningskategorisering.

Vid planeringen och genomförandet av intervjuer fanns det också en frågeställning om förbättringsförslag utifrån framgångsfaktorer och hinder, men efter genomförande av intervjuerna gick utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* in i en ny fas, implementeringsfasen av den framtagna samverkansmodellen och därmed avslutades delprojektet. Piloterna, med undantag för *Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år* slutade vid årsskiftet 2024 att vara piloter men delar av arbetssättet kommer att fortsätta i kommunerna. Därför har uttalanden om förbättringsförslag analyserats utifrån relevans för rekommendationer för liknande verksamheter i Sörmland och lärdomar för implementeringsarbeten från den framtagna samverkansmodellen. Dessa tas med i avsnittet om diskussion och rekommendationer när de anses vara användbara för liknande aktiviteter precis som delprojektet och piloterna har haft.

Ett utkast av rapporten har skickats till och presenterats för styrgruppen och processledarna under hösten. Även deltagarna i en workshop bestående av personal från piloterna/delprojektet har fått resultatet presenterat för sig under hösten 2024 och möjlighet att läsa och kommentera texten. Förutom en del uppmuntrande positiva reaktioner är tematiseringen av rekommendationerna en följd av denna interaktion.

I texten finns både citerade längre resonemang och citerade fraser. Citat längre än 40 ord är egna stycken, medan kortare citerade fraser är integrerade i texten. I citaten används hakparenteser med tre punkter [...] för att markera att något är utelämnat från citatet. Om citaten innehåller referenser, exempelvis städer eller namn, markeras även detta utelämnande med hakparenteser som [stad] och [namn]. Tre punkter utan hakparentes ... innebär att talaren pausar i sitt tal eller den inledande meningen är fortsättning av föregående mening.

## Etiskt ställningstagande

Följeforskningens genomförande generellt och intervjuerna i synnerhet är planerade i enlighet med forskningsetiska regler (Vetenskapsrådet, 2017) och Dataskyddsförordningen (GDPR). Som en del av detta etiska ställningstagande fick samtliga intervjupersoner information i god tid och samtycke erhöles både skriftligen och muntligen (se *Bilaga 1* för Informationsbrev och *Bilaga 2* för Samtyckesblankett). Eftersom arbetet sker i en begränsad kontext där deltagarnas utsagor kan vara möjliga att identifiera har vi valt att redovisa resultatet för delprojektet och piloterna utan att nämna specifik kommun eller involverade verksamheters namn. Vidare presenteras resultatet på det sätt så att det inte leder till en viss profession i respektive verksamhet inom ramen för delprojektet och piloterna.

## Resultat och analys

Resultat från intervjuerna presenteras nedan tematisk i förhållande till frågeställningarna för delprojektet och alfabetisk för piloterna.

### Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik

#### *Målen med delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik*

Det finns inte fördefinierade mål i delprojektet, utan endast tilldelade resurser och övergripande mål. Det innebär att deltagarna har berättat om målsättningar utifrån vad de i sina respektive organisationer hoppas uppnå genom delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik i kommunen (se Figur 4 för några delmål som formuleras av

deltagarna). Det innebär att det finns svar som berör framtida resultat för barn och svar som handlar om delprojektet i sig. Samverkan över organisationsgränserna nämns på flera sätt i utsagor om mål, exempelvis få jobba ihop, lära känna varandra och hitta nya sätt kan ha kopplingar till respektive verksamhets aktuella behov. En av deltagarna säger:

*...det här projektet ska hjälpa till att öka samverkan mellan de här instanserna som vi i skolan är beroende av och som vi vanligtvis samverkar med. Men ibland har uttryckt och känt att vi inte var så nära varandra utan det har varit långt emellan. Så jag har ju förhoppningen om att vi ska närma oss varandra och hitta samverkansområden som håller över tid. Hur ska vi samverka med BUP? Hur ska vi kommunicera? Hur ska vi tänka så vi får ett gemensamt, ja men ett gemensamt uppdrag och att vi ökar förståelsen för varandras uppdrag? Likadant med socialtjänsten, där också en nära samverkan för att kunna sätta in insatser tidigt. Och så jag som skola har ju alltid som mål att ha trygga elever, trygga vårdnadshavare, hög måluppfyllelse.*

Deltagarens utsaga berör de långsiktiga målen att hitta samverkansområden som stäcker sig längre än projektet, som håller över tid och resulterar i ett gemensamt uppdrag. Den berör också delprojektet som en möjlighet att utveckla bättre relationer med parter de samverkar med, genom tiden de får för att förstå varandras uppdrag och kunna utforma kommunikationen mellan professionerna, för att tillsammans hjälpas åt att bidra till barnens situation i form av trygghet och måluppfyllelse.

Att kunna jobba tillsammans och prova nya saker mellan professionerna lyfts fram av en deltagare som upplever denna samverkansaspekt "*det fina med det här*" och fortsätter:

*... och sen att vi får prova oss fram och att det inte liksom är så skrivet i sten och vi får testa och vi får jobba med BUP och vi får jobba med skolan och det är helt nytt från socialtjänstens sida att liksom jobba med, i alla fall jobba med BUP. Så det har varit väldigt svårt innan, eller svåra kanaler ... att det är väl det som att man jobbar upp en bra samverkan och sen etablera bra liksom saker i skolan utifrån de här barnen ... att vi ska hitta de här barnen tidigt och det är ju förhoppningarna med det här, tänker jag.*

I utsagan finns en förhoppning att de nya sätten att arbeta ska göra att de barn som behöver stöd ska upptäckas och få det stöd de behöver av de aktörer som finns. Det handlar om att arbeta upp en samverkan och få kanaler att nå varandra och tillsammans ge barnen funktionella insatser.

Figur 4. Målen med delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik



Att bli inspirerade av varandra vid samverkan upplevs också som viktigt. Saker som görs i vissa verksamheter kan vara intressanta för andra verksamheter speciellt när man har samma eller liknande målgrupper. En av deltagarna påpekar att man kan ha bra koll på de gemensamma uppgifterna, men vad som kan göras i respektive verksamhet i samverkan kan väcka nya tankar:

*... att vara tillsammans med varandra gör ju att man mycket mer får fatt på ja, men hur ser de andras arbetsbeskrivning ut, och att det blir mycket tydligare att jaha, men vänta här, här fattas det något, det går inte att säga nej, men det där får ni ta på socialtjänsten eller tvärtom då, utan att OK det här, här är barnet med sin situation och det här behöver vi, vi behöver täcka upp för barnet och vad kan vi*

*alla bidra med? Det blir någonting annat lite när man ser varandras perspektiv och får större förståelse för även de andra verksamheternas ramar.*

I beskrivningen framgår att när alla vet vad de andra har för uppdrag finns bättre förutsättningar att sluta hoppas att någon annan ska ta ansvar för barnets situation och tillsammans kunna täcka upp för att hjälpa barnet i sin situation, även om arbetet ligger lite utanför de egentliga ramarna för yrkesuppdraget.

En annan aspekt som är återkommande är kompetensutveckling exempelvis för lärare. Gällande vikten av att kunna veta vad ett barns beteende och mående kan bero på och hur man kan tänka om sådana frågor kopplat till behovet av mer kompetensutveckling säger en deltagare:

*Det är klart att skolan inte ska jobba med behandling, men de behöver ju också ha förmåga och kunskap och förutsättningar för att kunna prata med barn, om barns mående, om barns känslor, om barns liv, både hemma och i skolan. Och där tänker jag att många kan vara osäkra att skilja på vad är liksom samtal om livet och känslor, och vad är behandling? Att om ett barn uppvisar oro så tänker man att det behöver behandling. Eller att någon annan behöver föra de här samtalen, medan jag och vi på [...] många gånger tänker att det är de vuxna som finns runt barnet, som kan stötta med de här sakerna oavsett om det är lärare eller föräldrar. Vad behöver barnet i det dagliga för att behandlingar är någonting som kan komma in? Inte vi som tidiga insatser, utan som när det här andra inte räcker eller inte fungerar. Men om man hoppar över det steget då blir ju behovet för kontakt med [...] gigantiskt och då klarar inte vi det att fylla det behovet.*

I beskrivningen finns den viktiga insikten att det finns en möjlig ovilja att prata om allvarliga frågor utan att ha det behandlade samtalet som profession. Och visst finns det behandlade samtal som BUP behöver genomföra, men det finns också allvarliga samtal som närvarande vuxna människor runt barn behöver ha beredskap för. Föräldrar och lärare och andra vuxna behöver känna sig bekväma att prata om livet och känslor. Människor, även barn, kan känna oro utan att behöva behandling. Om fler vågade ha de samtalen skulle det ge bättre förutsättningar att ge samtalsstöd till de barn som *faktiskt* behöver det.

Förebyggande ambitioner för att kunna hantera problemen, exempelvis innan problem blivit permanenta och innan diagnoser, är också något som nämns av flera deltagare. Både samverkan och kompetensutveckling gynnar förebyggande arbeten. Om ambitionen att arbeta förebyggande säger en av deltagarna:

*... vi ska först och främst hitta de här barnen i tidig ålder, jobba förebyggande så att förhoppningsvis hitta arbetsätt och modeller så att vi kan förebygga mycket psykiskt lidande framöver. Och både handlar om att vi ska fånga upp de här barnen tidigare så att det kanske blir en diagnos och utredning och medicinering, eller är också att vissa omständigheter, miljö, tankesätt, bemötande, att det kan göra att man inte kanske behöver gå vidare för utredning och medicineras.*

I utsagan finns förhoppningen att upptäckten av svårigheter hos barn i en tidig ålder kan göra att bemötandet utvecklas så att paletten blir större, att utredning och medicinering inte är den enda vägen att få stöd till barn, utan bara de barn som mår bra av en diagnos och medicinering får det.

### *Aktiviteter av delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik*

En del av målen som kommit fram i intervjuer ligger till grund för aktiviteter (se Figur 5) som verksamheter har haft inom ramen för delprojektet. Att ha socionomer och psykologer ute i ettor, som jobbar med NPF med barnen i skolan, och att ha socionomer och psykologer som har tider för rådgivande samtal för skolans professioner, är aktiviteter i linje med ambitioner för samverkan. Exemplet illustrerar också att det finns samverkansaktiviteter som är förebyggande på universell nivå, aktiviteter som möter indikerade behov hos enskilda barn och samverkan för att förebygga svårigheter hos organisationen.

Figur 5. Aktiviteter av piloten *Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik*





En aktivitet är kompetensutveckling i form av studiebesök, föreläsningar eller arbetsgrupper som utvecklar arbetet på generell nivå. På en skola berättar en deltagare om ett kompetenshöjande arbete de genomför i "våran lilla samarbetsgrupp med lärmiljöer i skolan" med representanter från olika klasser, skolkurator och centrala elevhälsan:

*Vi har ju ett material från Attention som vi använder och tittar på lite filmer om fysisk lärmiljö tillsammans med de här lärarna. Och sen har vi diskussioner kring vad de säger och vad de tänker och så där. Vi har ju också varit på ett studiebesök på Källbrinksskolan.*

Arbetet får genom lärarna praktisk inverkan på elevernas miljö i skolan när lärarna tillämpar det de lärt sig:

*Så har ju faktiskt representanterna i det här i den samarbetsgruppen ute i sina klassrum faktiskt börjat jobba väldigt mycket med att skala av och en, NPF-anpassa egentligen, som exempel klassrum, sen så är meningen att i förlängningen att vi ska fortsätta och att kunskapen ska spridas sig och så, men att det ändå blir en modell för, så här kan man tänka.*

På en plats lyfter de kompetensutveckling av fritidspersonal:

*Fritidsarbetet också är någonting som vi har påbörjat den här terminen eller vi började väl egentligen redan förra terminen med samma föreläsning kring det här med regleringssvårigheter, att fritidspersonalen också fick ta del av det. Och nu har vi också jobbat med riktat med framför allt du [namn] med handledning eller konsultationstillfällen till fritids.*

I delprojektet har kompetensutveckling och generellt förebyggande också inneburit test av nya sätt att uppmärksamma, tala om svårigheter och att hitta interventioner. Det handlar både om psykologens förutsättningar att stötta i klassrum, gemensamma utbildningstillfällen och möjlighet att omvärdera hur det vanliga arbetet gestaltar sig. Ett exempel på detta är psykolog i klassrum:

*[Namn] ska ut och observera lite grann. Ja, vi testar ett nytt koncept nu när vi handleder och stöttar enskild pedagog och klass. Vi ska testa något nytt. Hur kan man göra insatser på gruppnivå och hur kan vi stötta där?*

Stöttandet är också ett mer formaliserat lärande kopplat till handledning som ger personalen långsiktiga förutsättningar att förändra arbetssätt:

*Jag tycker att det finns en risk med att man gör en föreläsning och sen får man liksom massa tankar eller information eller kunskap, som man är inte riktigt kan omsätta i praktiken. Eller man tycker att det låter bra, man blir inspirerad och sen så fortsätter man jobba som man brukar. Så att där har det känts otroligt viktigt att man att föreläsningarna snarare en form av utgångspunkt en gemensam, någonting gemensamt att diskutera kring, eller utgå ifrån, och en del av de modeller som jag har pratat om har ju på något sätt blivit levande arbetsverktyg i alla de här diskussionerna, att man får liksom ett gemensamt språk. Och det tycker jag har varit viktigt, men just att följa upp det med handledning.*

Andra professioner i skolan möjliggör olika sätt att arbeta. Och i ett annat sammanhang lyfts förutsättningar att testa nya arbetsätt "vi har också faktiskt jobbat med andra sätt. Det kanske inte är direkt kopplat till projektet, men direkt till grupp elever som har hamnat i konflikter och med deras föräldrar, så."

I delprojektet har en slutsats utifrån aktiviteterna varit att arbetet kan behöva göras delvis annorlunda framöver för att möjliggöra fortsatta fördelar:

*Jag tänker både psykologer och specialpedagoger kan se är det här en bra del som vi skolpsykologer kan göra liknande som [BUP Psykolog] gör, så att vi har ju fått en diskussion på elevhälsan också och runt våra roller så, och våra skolpsykologer har ju träffat [BUP Psykolog] också. Så att jag tänker just det här att lyfta, vad ska vi som specialpedagoger göra när vi kommer ut på skolorna? Är det bara att sitta på möten eller ska vi delta i andra delar? Vi ser ju liksom samarbetet med både soc och BUP och skolan nu då, så att jag tror att det har gett ringar på vattnet.*

Det finns också insatser som utvecklas för att hjälpa barn med särskilda svårigheter. Detta sker på olika sätt, exempelvis genom förstärkta elevhälsoteam (EHT) och orosanmälningar. Det lyfter olika aspekter av utmaningar i normalsituationen. En deltagare berättar:

*Vi har haft förstärkta EHT regelbundet där vi har lyft case, elever, och där har ju både, alla vi delar varit med, för att samråda och hitta liksom vägar ut. Stöd, är det vårdnadshavaren som behöver hjälp? Är det eleven? Är det pedagogen?*

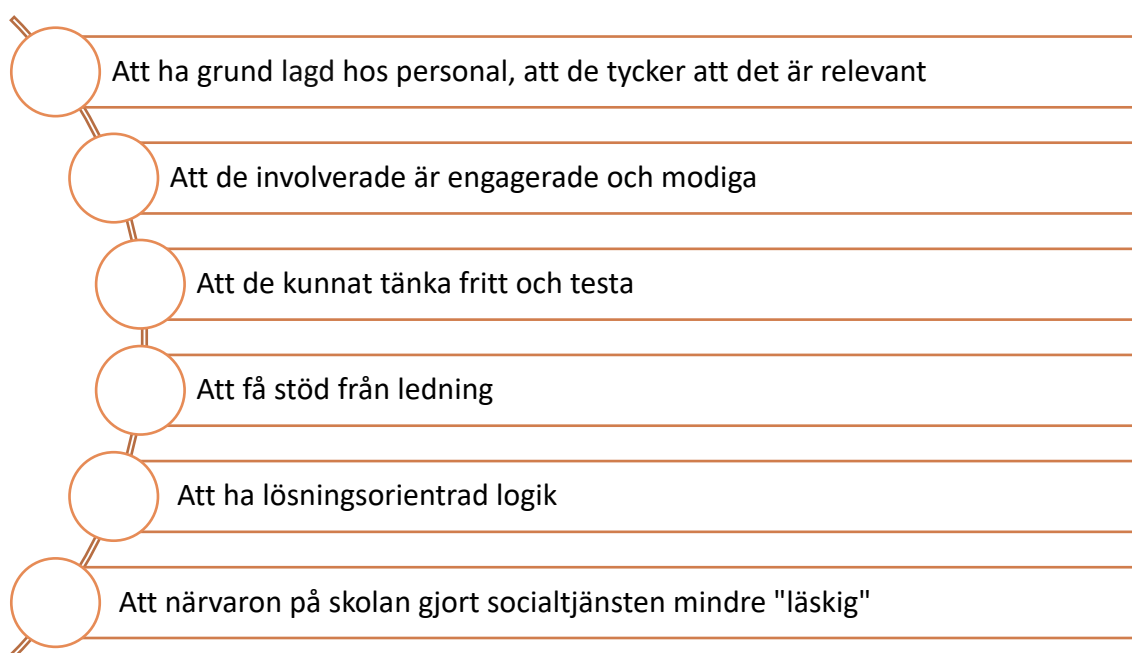
I det sammanhanget lyfts frågan om vem som behöver hjälp och, genom att lyfta det synliggörs det, att utan den diskussionen riskerar stödet till barnets situation att hamna fel för att det riktas till fel person. Artikulationen och vad som ska hända är också viktig i förhållande till orosanmälningar. En deltagare lyfter processförståelsen som kommer genom samverkan, "vi vill liksom övervaka allt som inkommer, utan det är mer, liksom så här, vad är det man anmäler liksom? Är det något som ska till socialtjänsten eller är det något man kan lösa på ett annat sätt" och en annan person fortsätter:

*Det har blivit bättre kvalitet på orosanmälningar märker vi. Förr att det var en rad eller två rader. Nu vi alltså ser att man skriver vad skolan har gjort, innan de har gjort orosanmälan, vilket gör att det blir mer underlag för socialtjänsten att kunna prata med familjen också.*

### **Framgångsfaktorer inom delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik**

De framgångsfaktorer som lyfts av deltagarna handlar i första hand om verksamheterna och de professionella men också om att tillgängligheten gör skillnad (se Figur 6). Deltagarna lyfter att personalen tycker att det är relevant, att de involverade är engagerade och modiga, att de kunnat tänka fritt och testa när det funnits stöd från ledning, att delprojektet genomförts med en lösningsorienterad logik och att närvaron på skolan gjort socialtjänsten mindre "läskig".

Figur 6. Framgångar inom delprojektet *Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik*



Det har funnits en ambition att få med personalen i arbetet, för att skapa relevans "det är jätteviktigt att vi har med alla på tåget, så vi försökte vara väldigt tydliga i början så, och det ser vi en vinning med eller har sett en vinning med." En annan deltagare för fram hur de grundat och motiverat arbetet i delprojektet:

*... hade en diskussion liksom kring vad personalen där såg, och sen hade vi som sagt det här informationen till personal på APT, och frågade dem. Och sen har vi ju också skapat en, något som vi kallar för samarbetsgrupp där vi har några lärare som är representanter, eller personal som är representanter och som vi kan bolla med också kring vad vi tänker och vad de tänker, så, så att vi försöker landa lite rätt.*

Samtalen med personalen har påverkat vad som sedan hänt i delprojektet:

*... efterfrågat lite kompetenshöjning, vilket var vi hade också haft i våran planering, just det här med en föreläsning av gällande olika områden. Men de nämnde väl också saker som vi kanske inte hade tänkt på, som jobbiga samtal kanske med vårdnadshavare och sådana saker, som vi kanske också tagit till oss lite.*

En annan sak som betonats är ledningen, främst rektor, som möjliggörare i delprojektet, en förutsättning:

*Ja, men jag, jag håller med där speciella [...] alltså om [Namn] inte bjöd oss in i sin skola, pushade sin personal, det skulle varit ett hinder för oss att komma så fort in i skolan och alltså vara involverat på det här sättet som vi har lyckats, så, utifrån den engagemanget och viljan till att det ska funka har man hittat lösningar,*

Lösningssfokus lyfts även som en framgångsfaktor i det pågående arbetet:

*Jag så, och vilket har gjort att processen har rullat på för att vi inte har tänkt, det här är ett hinder, vi kan inte göra det, vi är varit alla tillmötesgående och försökt prioritera det, för att det ska funka.*

Närvaron på skolan har gjort skillnad för socialtjänsten som säger ” Vi är inte så läskiga som vi kanske var i början.” Nuet förhålls till den läskigheten: ”De reagerade om något barn pratade med oss, de tyckte att – Pratar ni med soc? Nu alla försöker – Hej, det är dom, och försöker hälsa på oss.”

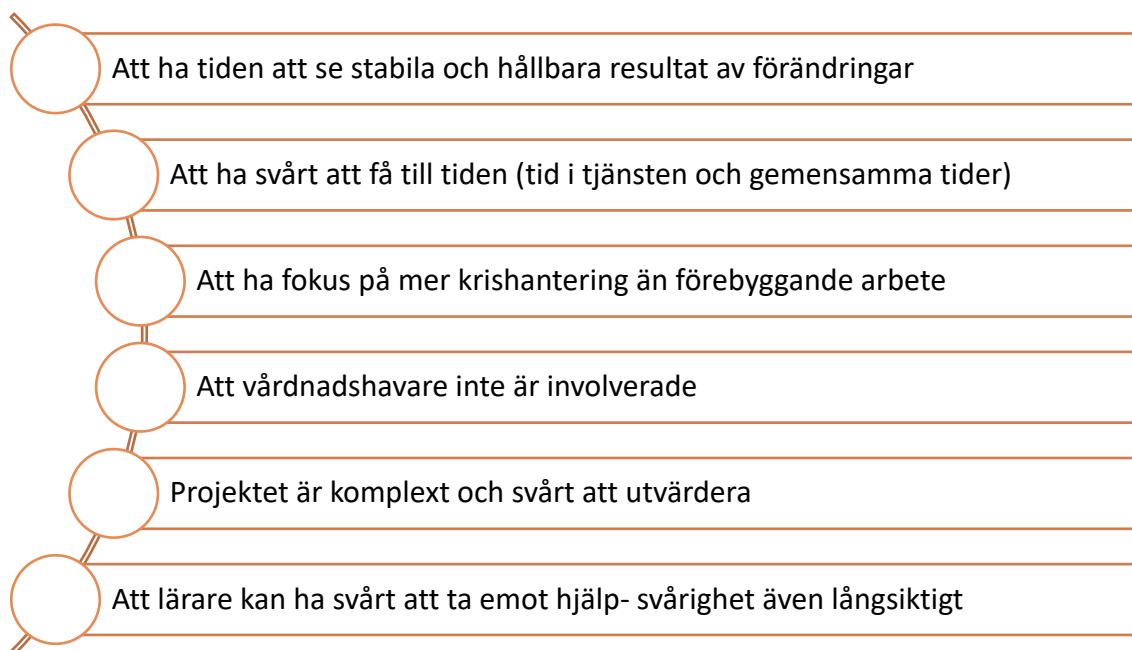
#### *Hinder för piloten Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik*

De hinder som lyfts i intervjuerna handlar till stor del om att projektet genomförs i existerande verksamhet och konkurrerar med andra aktiviteter och prioriteringar samt att det är ett fritt projekt som därmed är komplext och inte har en fördefinierad avgränsning (se Figur 7). Deltagarna lyfter hinder med att se resultat på begränsad tid, svårigheter att hitta tid till arbete, hur projektet riskerar att hamna i krishantering snarare än förebyggande arbete, att vårdnadstagare inte är involverade och att projektet är svårt att utvärdera.

Ett möjligt hinder i projektet är tiden, både förutsättningarna att nå resultat under projekttiden och tidsplanering för deltagare. Problemet med tiden för projektet lyfts exempelvis av den här deltagaren:

*... förändringar tar tid, ibland kanske lite för lång tid, men, men vi det behövs också tid att sätta nya strukturer om de ska liksom kunna bli stabila och kunna fortsätta. Så att jag hoppas att vi ändå hinner skapa sådana strukturer som ändå kan bli liksom ja, men förankrade och kunna fortsätta, att vi är så pass säkra på att det gör skillnad och att det är den här vägen vi vill fortsätta på.*

Figur 7. Hinder för delprojektet Barn i behov av stöd utifrån en NPF-likande problematik



Personen lyfter behovet av att förankra och skapa strukturer som kan hålla i längden. Hen menar också att tidsbrist kan bli ett hinder, men de hoppas hinna, eftersom de tror på arbetssättet.

En annan person lyfter hur professionernas begränsade tid, med respektive professions krav på mötet med dem man är till för (barnen) påverkar förutsättningarna att arbeta, kompetensutveckla och utveckla tillsammans över organisationsgränserna:

*Allt är liksom inplanerat och klart det ligger ju liksom långt innan, så det är ju svårt att komma med föreläsningen kanske eller tider eller få utbildningar att liksom funka på något vis så. Det känner man ju dit på konsultationstillfällena med. Vi sitter på fredagar eftermiddagar. Och jag menar, då har det ju varit fullt fullt, fullt fullt fullt för lärarna och så ska de sätta sig och så. Åh så ska vi diskutera. Så att det är tufft att få in tidsmässigt så.*

En annan aspekt av tiden är att arbetet inte hinner fram till att bli förebyggande, eftersom situationen inte är lugn på skolan. Det lyfts i den här intervjun:

*Men liksom just det här när man sitter på den här rådgivande samtal, alltså jag många gånger går jag därifrån och blir så här, alltså, det är fortfarande, vi är inte där på förebyggande arbete, men det är fortfarande väldigt mycket kris, alltså barn som mår, alltså även sådana små åldrar, som så mår så dåligt och som har kris och katastrof och det ena med det tredje ...*

En deltagare lyfter en annan aspekt av samma svårighet, det är inte säkert att de underliggande behoven är vad projektet möter, eftersom en stressad situation försvårar reflektion:

*... att vi kan göra saker utifrån de behov som finns och det tänker jag kan vara en risk med sådana här projekt, att man liksom kommer in och har en massa idéer och vilja och sätta i gång en massa saker, men att man verkligen måste tänka efter så att det krockar i de behov som finns, och det tycker jag har varit en utmaning hela tiden, alltså bara när jag sitter på de handledningstillfällena och faktiskt ställer en öppen fråga. Vad känner ni att ni behöver prata om idag? Har ni någonting mer som ni vill lyfta och att det också kan vara lite svårt för det är inte alltid man har det, kanske för att man är stressad.*

Ett annat upplevt hinder är att projektet inte har förutsättningar att finnas i alla de delar av barnens liv där ett förebyggande arbete skulle behövas. Vårdnadshavare lyfts exempelvis av en deltagare:

*... vårdnadshavarna skulle jag vilja koppla på. Jag vet inte riktigt hur, hur vi ska göra det, men för erfarenheter från skola är att vi kommer ju ingenstans utan vårdnadshavarna. Vi måste liksom skapa ett gott samarbete, vi, vi måste bygga relation där, för att kunna få tillåtelse också att kunna involvera professioner på ett annat sätt, och kunna ge dig hjälp, hjälpen och stödet utifrån andra delar.*

Ett annat hinder som också lyfts är att projektet omfattar olika saker och att det bland annat därför är svårt att utvärdera.

*Gör det någon skillnad? Det hade jag önskat att vi kunde göra ännu mer. Jag vet att det finns en liksom ambition inom projektet att utvärdera, men det är ju jättejättesvårt att få till utvärderingar som faktiskt säger någonting, för att vi har så olika saker och och ... Ja, men utvärdering har vi gjort lite grann och jag hade önskat att vi kunde göra det ännu mer.*

Det finns vissa svårigheter i att se till att lärare tar det stöd som finns. Att skapa en öppen miljö i vilken lärarna hjälper till, släpper och tar in hjälp från andra upplevs som ett hinder. Det blir viktigt i en sådan miljö att den hjälp och stöd som finns kommer till användning och minskar risken att man stänger det lite ute för att det är bara det jag gör som är tillräckligt bra.

## Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion

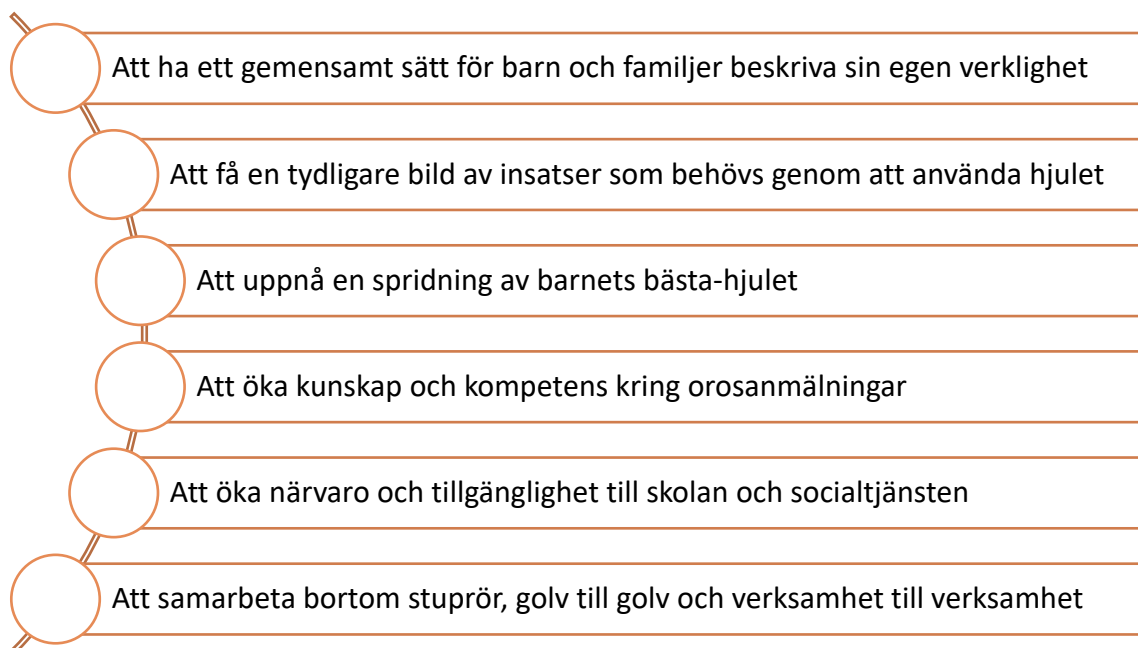
### *Målen med piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion*

När det gäller målen för piloten *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion* nämner intervjuade personer olika saker som de önskat uppnå (se *Figur 8* för några delmål som formuleras av deltagarna).

Den grafiska framställningen av barnets bästa-hjulet (se *Figur 1*) får beröm av flera deltagare. En av deltagarna säger att "vi har sett en positiv effekt utav det" och därför "vi vill ju uppnå en spridning av hjulet". När hjulet används som grund vid behandling av ärenden, exempelvis i VITS (Vardagsnära insatser i tydlig samverkan), fortsätter deltagaren:

*... så ser vi ju att det blir en tydligare bild av insatser som behövs. Vi har fått en tydligare grund att stå på så att fortsätta implementera det här hjulet. Där vi har startat lite grann, det är ju med skolsköterskorna, de gör ju sina hälsosamtal, olika årskurser, att det används där. De har ju frågor som ställs till eleverna idag, men att man knyter ihop det med hjulet så att det implementeras på ett naturligt sätt. Vi uppfinner ingenting på nytt, utan vi implementerar de som redan finns ihop med hjulets olika tårtbitar.*

*Figur 8. Målen med piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion*



I intervjuerna kommer det fram att det finns en viss komplexitet kring hur barn och unga och familjer beskriver sin egen verklighet i relation till skolan och socialtjänsten. En deltagare säger följande:

*... då så pratar man om samma saker, fast med olika redskap och olika, att vi verkligen ska ha ett gemensamt sätt att få både barn och unga och familjer att kunna på något sätt beskriva sin egen verklighet och sin bild av, och att det ska bli tydligt tänker jag...*

Problemen med "stuprör" i mellanorganisatoriska fält ligger i grunden för tre delmål avseende samarbete, närvaro/tillgänglighet och orosanmälningar som verksamheter vill uppnå genom barnets bästa-hjulet. En av deltagarna påpekar att det pågår en god samverkan på många nivåer och högt upp och säger vidare:

*... bryggan över inte ska vara så lång, utan att vi ska skapa de här stigarna från golv till golv ... så vi vill ju skapa de här direkta stigarna mellan verksamhet till verksamhet, och på det sättet kunna nå att om vi rustar personalen som träffar barnen fem av sju dagar i veckan, så kan vi nå fler barn och familjer som är i behov av stöd. Alltså vi kan nå de här perspektiven, de andra ögonen, när föräldrarna själv kanske inte ser att man är i behov av stöd, och då, då såg vi också när vi skapade insatserna från golv till golv, alltså föreläsningar och workshops mellan personal och personal från socialtjänsten, så ökade våra orosanmälningar med 88 procent på ett år bara från kommunala grundskolor till socialtjänsten.*

Att ha svårt att få till samverkan med skolan har betydelse för att socialtjänsten ska kunna nå fler barn också i ett mycket tidigare skede, enligt en av deltagarna som resonerar vidare:

*För vi såg att vi ofta kom in i familjen för sent och vi ville undersöka vad det berodde på och i och med det här projektet så kunde vi se, vi kunde få fram liksom orsaker till varför vi kanske kommer in för sent. Exempelvis att man inte gör orosanmälningar när man borde eller att socialtjänsten inte finns tillgänglig där barnen och föräldrarna finns. Så vi har jobbat mycket, mycket på de sakerna för att just öka tillgängligheten till socialtjänsten, öka vår närvaro och också göra det enklare för föräldrar att få stöd av socialtjänsten.*

Ett sådant behov av samverkan kopplas till att insatser inom socialtjänsten inte täcker allt, "utan vi behöver samverka över gränserna. Så det är väl anledningen till projektet tänker jag från socialtjänsten håll."

En deltagare beskriver att ambitionen är att minska gapet, öka samverkan skapa fler forum och tydliggöra rutiner för att inga barn ska tappas bort: "Vi har utgått ifrån den här bilden, om ni ser den framför er som brukar visas ibland, med familjen och alla kontakter på olika ställen [...] det vår utgångspunkt". Det har handlat både om att sprida kunskap om hjulet samt att använda det praktiskt i arbetet, i en kommun i ett skolsocialt team och i en kommun i arbetet med frånvaro. I en kommun beskriver de att de har samlat till fiktiva case för att reflektera om hur hjulet kan användas för att förstå situationen och planera samverkan och insatser för ärendet. Intresset för hjulet har varit olika i olika verksamheter. Det konkreta med ett klistermärke är något som gjort skillnad för spridningen. En positiv aspekt som lyfts fram är att

de salutogena och systemteoretiska perspektiven visuellt och uttrycksmässigt kan sammanfattas i "Barnets bästa-hjulet".

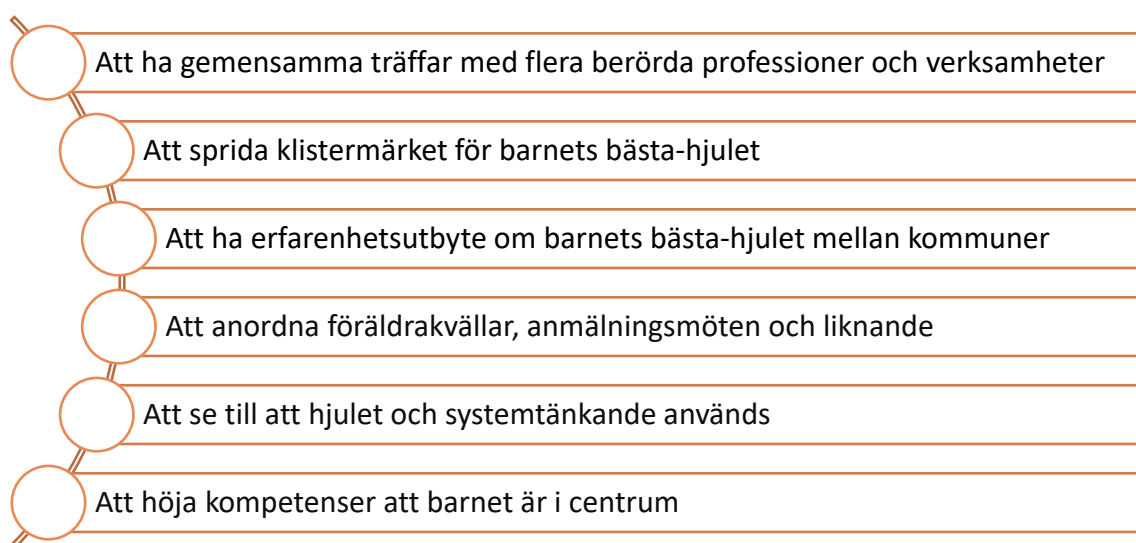
I en kommun har en viktig aspekt även varit att testa funktionen "Named person", dvs en funktion i Skottlandsmodellen där det finns utsedda kontaktpersoner. Funktionen testades med en funktion från skolan och en från socialtjänsten, där personen från socialtjänsten skulle "vara named person på socialtjänsten för våra fem kommunala grundskolor, och kunna hjälpa föräldrar också vidare" och att det skulle resultera i insatser från socialtjänsten. Funktionen i skolan skulle vara ett stöd "om vi hade föräldrar som redan befann sig i skolan med sina barn där och behövde stöd mot habiliteringen, eller BUP, eller bara till socialtjänsten". Tillsammans skulle de omfatta möjligheter för alla familjer som kommer i kontakt med verksamheter.

#### *Aktiviteter i piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion*

I intervjuerna lyfts intressanta genomförda aktiviteter (Se Figur 9). Gemensamma träffar i "den sociala domänen" med bland annat studie- och yrkesvägledare, socialpedagoger och skolkuratorer är en av aktiviteterna. Att gå igenom hjulet kopplat till barnkonvention anses ha ökat intresset för barnets bästa-hjulet och dess användning med ett systemtänkande. Besök till Växjö för att lyssna in *Kronobarnsmodellen* och det regelbundna samarbetet med en närliggande kommun, som arbetat länge med hjulet, anses vara mycket givande. Om nyttan med gemensamma träffar resonerar en av deltagarna:

*När man då sitter och kollar och så har du hälsa, och där är ju liksom fysisk och psykisk hälsa och där blir det verkligen ett förtydligande, har ni haft kontakt med BUP innan? Jaa. Hur går den? Ja, det har varit så där. Kan ni ringa dem igen? Alltså, då blir det en, att de kommer i gång och man är med och stöttar vårdnadshavarna att orka ringa det här samtalet som de förmodligen tycker det är väldigt jobbigt. Och medicinen har inte funkat. Nej, men har ni varit i kontakt med? Har ni pratat med om att ni kanske behöver få prova ny medicin för ert barn? Nej, då har vi ju inte gjort. Men ja, men om ni ringer och pratar med dem så, så kommer de vilja hjälpa er. De är inte emot er utan, och det är lite den delen man försöker att, då blir det mera konkret just att de vill, ja.*

Figur 9. Aktiviteter av piloten *Barnets bästa-hjulet* och samordningsfunktion





Föräldrakvällar som har anordnats har inte haft syftet att kopplas ihop med anmälningsmöten utan föräldrakvällarna har syftat till att sprida information om vad socialtjänsten gör och vart man kan vända sig. Under tiden kom det fram att flera föräldrar ringde dagen efter föräldrakvällarna eller två dagar efter och ansökte om insats, vilket anses vara en effekt av föräldrakvällarna. Utöver *"ett fokus på att öka tillgänglighet för socialtjänsten"*, är föräldrakvällar också *"ett led i att motverka desinformation om socialtjänsten. Att se till så att föräldrar har korrekt information om socialtjänstens verksamheter och så att föräldrarna vet vart man ska vända sig, om man behöver hjälp."*

Att arbeta utifrån barnkonventionen, barnets perspektiv, barnrättsperspektivet och barnperspektivet för att säkra barnets röst och också för att höja kompetensen har varit en viktig aktivitet. Att utgå från att barn är rättighetsbärare, och barnets rätt att möta vuxna som möjlighetsgörare innebär i sin tur att:

*... man behöver ha kännedom om hur man kan hjälpa och lotsa barn, och hur man faktiskt hör in barn. Så att det, det är väl också en direkt del ifrån tillsammans med barnens bästa, att det berikar och har satt det på kartan i [...]"*

Regelbundna avstämningar med regionala processledare för vad som kan tas till kommunen har lett till bland annat *"att jobba i ett skolsocialt stödteam"*. Att öka antal fältare som en del av socialtjänstens insatser anses också vara en viktig aktivitet. En annan viktig aktivitet är sekretessarbetet. I en kommun har en sekretessexpert anlitas. Denne har hjälpt kommunen att utforma ett avtal som möjliggör att projektmedarbetare från socialtjänsten har ett sekretessavtal som gör att de under projektets tid har möjlighet att ta del av all information gällande elever. Detta är inte något som går att ha i ordinarie arbete, men kringgående av sekretessen kan vara till god hjälp i faser när organisationen undersöker hur samverkan och arbetsformer kan bli bättre. Det är en stor fördel att inte behöva avidentifiera barn eller arbeta med fiktiva ärenden utan ha möjlighet att arbeta med de barn som behöver stödet.

#### *Framgångsfaktorer inom piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion*

En del aktiviteter som nämns ovan återkommer inom ramen för framgångar i för piloten (se Figur 10). Ökad samverkan, samarbete och dialog, *"named-person"*, ökat fokus på barnet i centrum och användning av barnets bästa-hjulet är de mest framgångsrika aktiviteter som nämns även som framgångsfaktorer. Att samsyn mellan förvaltningar, att det finns ledningsstöd och att kunna identifiera utvecklingsområden anses också vara aspekter som har fungerat bra och kan ses som framgångsfaktorer. En deltagare resonerar kring förebyggande och främjande arbete som kan vara en framgångsfaktor:

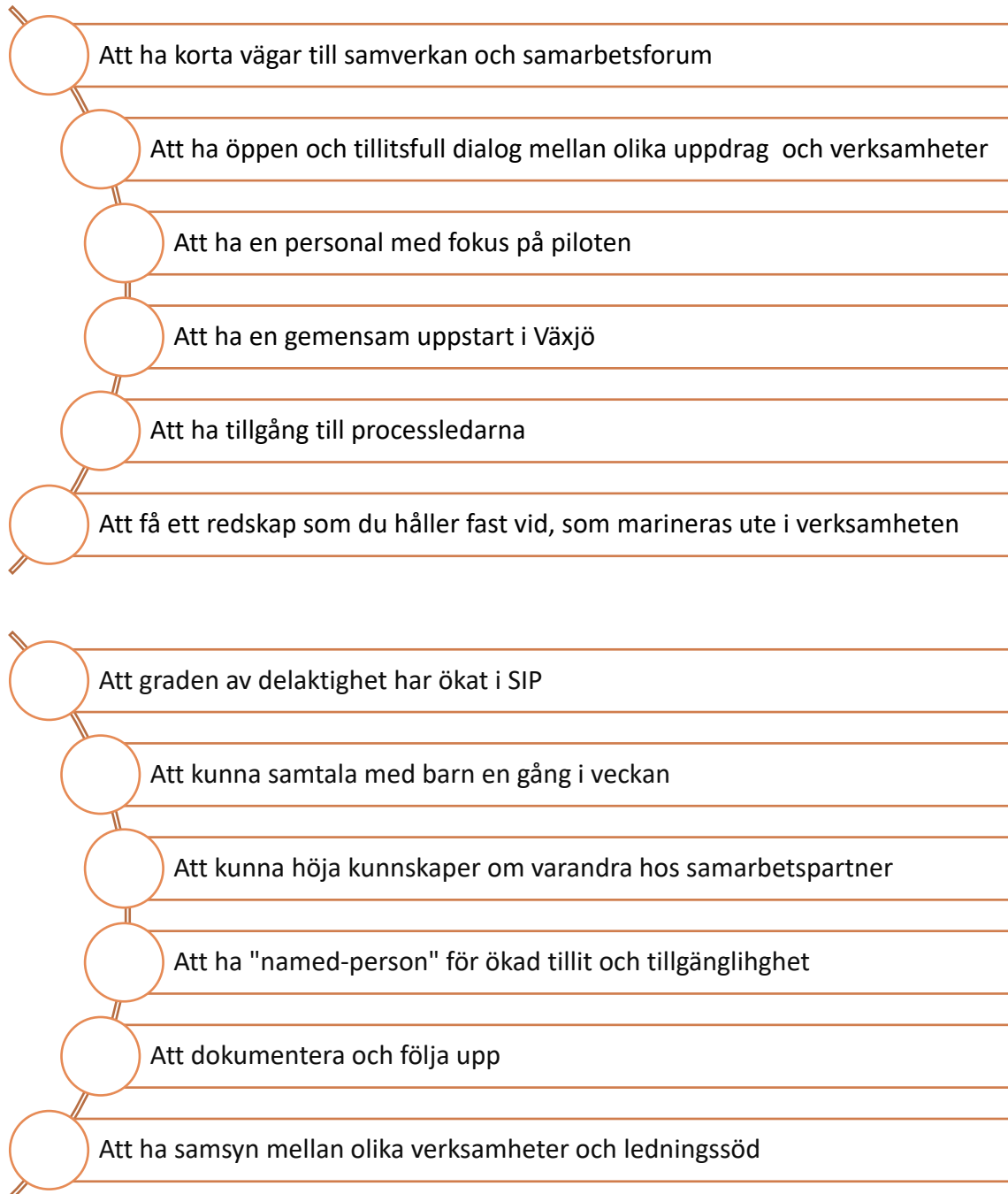
*... det är att vi börjar se vingar och kraften av rejält att vara förebyggande och främjande arbete har för effekt, att också titta och kunna identifiera ... en workshop och ett kunskapsstöd ja, det är förebyggande arbete, för det röjer hinder för en ogynnsam utveckling.*

Att ha en tjänst eller delar av en tjänst inriktad på insatser inom utvecklingsarbetet anses vara mycket viktigt för en del framgångar. Att få *"ett redskap, ett verktyg som du håller fast vid och som också på det sättet liksom marinerar ute i verksamheten"* upplevs bädda för framgång:

*... men framför allt så tänker jag att de korta vägarna de samverkan, och samarbetsforum som vi har och en öppen och liksom tillitsfull dialog till varandras olika uppdrag och förståelse och så, det, jag tänker så, det är liksom en stabilitet*

också, i vilka man vet vem, man vem, man vet vem man ska prata med. Man blir inte liksom osäker på, vem är det nu som jobbar med det där eller vem, vem är det jag ska fråga, alltså det, det är formatet jag hyllar verkligen det som en framgångsfaktor, det gör jag.

Figur 10. Framgångsfaktorer inom piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion



Att trygga politiken genom bestämda insatser och rapporteringar anses också vara en framgångsfaktor med upplevda positiva resultat under processen. Insatser, kommunikation och reflektion på nivåer mellan politiker, professionella och utvecklingsarbetets processledare utifrån beslut och genomförande upplevs vara en viktig framgång. En av deltagarna nämner en rapportering som en del av denna process:

*... man kände att man hade ägt uppdraget, det är stolthet politiskt, det här har vi gjort, titta, och ni hade ju varit i nämnden också och presenterat tidigare samordnade insatser och de kände att, nu ska vi se vad det blev liksom, för man är hela tiden också byggt upp en förväntan på de här goda insatserna, och en stolthet i att man faktiskt hade ägt uppdraget från början. Så det tror jag också en parallell framgångsfaktor att, att det finns i all styrkedja, hela styrkedjan, kommunikation och mål och syfte och resultat.*

Att ha tillgång till processledarna och kommunikationen med dem inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* under processen gång, framhålls som en viktig framgångsfaktor, exempelvis säger en av deltagarna: *"... framför allt då att man vet om att man kan, jag kan mejla eller ringa ... [processledare] och så löser det sig om man har de att man behöver ha någonting ifrån dem så finns de alltid tillgängliga."*

Att ha socialtjänsten på elevhälsoträffar, att bjuda in habiliteringen och BUP, att ha ökade antal föräldrakvällar och relaterade föreläsningar och workshops anses också vara viktiga framgångsfaktorer. Det har i sin tur lett till ökade orosanmälningar, minskad skolfrånvaro, samt ökat förtroende och tillgänglighet mellan skolan, socialtjänsten och föräldrar/vårdnadshavare. I synnerhet nämner en av deltagarna skolfrånvaro, som var över 20 procent, och att kommunen inledde en del nya insatser på kvällstid, morgontid och lunchtid vilka ledde till en framgång som:

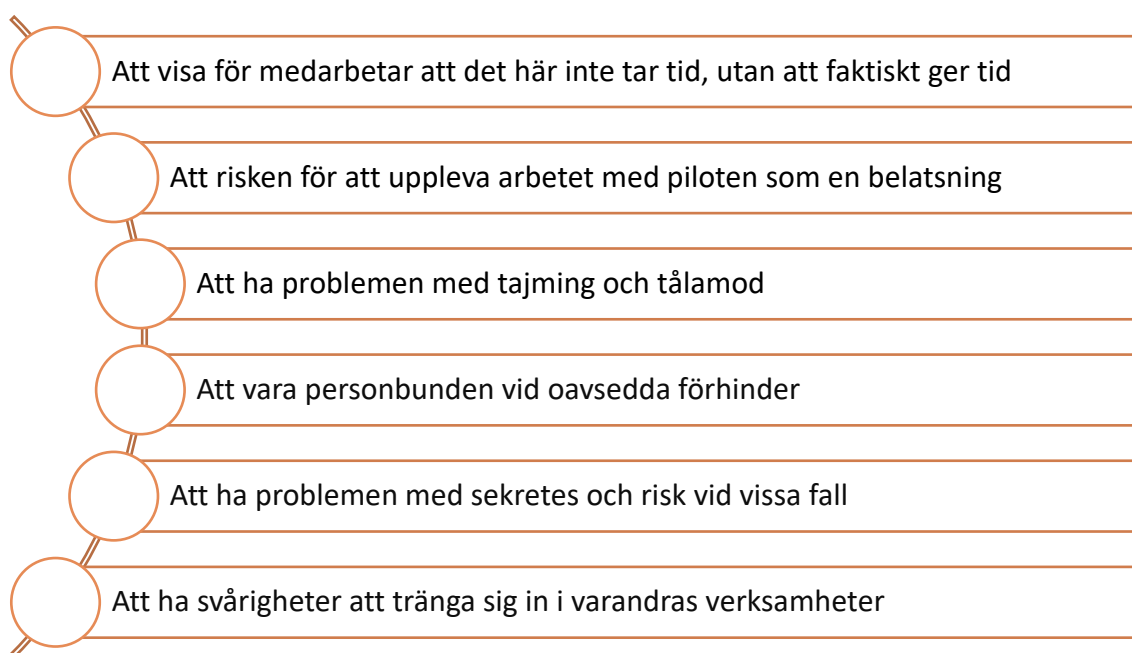
*... jag tänker så här: man kan inte mäta en familjs ekonomiska vinning i barns närvaro, men vi har alltså flertalet familjer där vi har haft en mamma och pappa som inte har kunnat jobba, barn som har mått så dåligt, som har uttryckt suicida tankar, där det nu 1,5 år senare, barnet går i skolan, pappa kan jobba heltid, mamma kan gå och handla själv, alltså barnet har tilltro till sig själv, börjar känna drömmar, om man ska se den här baksidan av att få en sådan skolkontext på tio kids.*

### ***Hinder för piloten Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion***

Tiden anses vara en aspekt som bäddar för flera hinder (se *Figur 11* för ett urval av hinder). *"Det gäller att ha tajming"* säger en deltagare medan en annan upplever att: *"... det handlar om att få tiden för att göra reklamen, att implementera, att folk ska förstå, att det här inte tar tid, utan att det faktiskt ger tid. Det är nog den."* I detta avseende kan det bli en "belastning" om man inte har *"mottaglig personal runt omkring sig"* som har valt *"sina dagar"* för att arbeta med aktiviteter.

Personbundenhet kan i vissa sammanhang också orsaka hinder, enligt några deltagare. Med hänvisning till vissa framgångsrika aktiviteter resonerar en deltagare att *"på det här sättet skulle vi kunna säkra att det inte blir personbundet, det blir liksom inte [namn] insats eller [namn] insats eller för att [namn] är så driven, eller för att [namn] på ... tycker är så intressant ..."*

Figur 11. Hinder för piloten *Barnets bästa-hjulet* och samordningsfunktion



Arbetet med sekretess som nämns under aktiviteter anses vara ett område som kan bädda för hinder och ett pågående tema:

*Vi satt och pratade, hur ska vi få till det med sekretessen? Hur kan socialtjänsten delta på elevhälsoträffar när det är liksom olika sekretess? Men den löste vi det genom att faktiskt få handledning i sekretess av en juridisk kunnig, så att det var en utmaning, men som vi faktiskt löste. Men att det är klart att det är ett, det är ett pågående tema tänker jag överlag, när det gäller samverkan, just sekretessen.*

## Familjecentralslikande verksamhet 0–18 år

### *Målen med piloten Familjecentralslikande arbetssätt 0–18*

De personer som intervjuats gällande piloten Familjecentralslikande verksamhet 0–18 nämner olika saker som de önskar uppnå. Som framgår av Figur 13 var att nå fler barn med god tillgång till vård, utveckla en arbetsform att visa för politiker, att inte tappa barnen när de når skolålder, visa på resursbehov, att vara neutral plats att gå till för föräldrar och att omdefiniera arbetet utan mer resurser eller arbetsuppgifter några delmål som formuleras av deltagarna.

Piloten med familjecentralslikande verksamhet har inte formella nedskrivna mål, men deltagarna beskriver målet likartat att *”få till ett bättre samarbete”* mellan organisationer, med en ambition att regionen ska finnas kvar efter sex års ålder som möjlighet för familjer med stora behov av stöd: *”... om man har 0–18 år och kan hjälpa de familjer som verkligen behöver hjälp att fortsätta att de känner har ett stöd.”*

Figur 13. Målen med piloten *Familjecentralslikande verksamhet 0–18 år*.



Det handlar också om att nå fler barn och *"inte ska tappa barnen när de [...] har nått skolålder"* och att tillsammans ge bättre förutsättningar för fler barn i kommunen:

*... att vi ska nå en, en bättre och mer god vård, eller vad man ska säga, för den äldre målgruppen också. Vi når ju väldigt många upp till 6 år, och det gör vi väldigt bra i familjecentralens regi. Men vi, vi tappar därefter, så mitt mål är ju att vi ska komma närmare så att alla barn och unga i [kommunen] ska kunna ha samma förutsättningar.*

Ett av målen är att genom att testa nya sätt att arbeta över organisationsgränserna kunna utveckla arbetssätt som ger skapar förändring för barn och föräldrar utan att innebära utökad arbetsbörda för de professionella:

*... omdefiniera vad vi gör [...] om vi tänker oss att det jobb vi gör med barn och familjer sker inom en cirkel, så handlar det inte om att göra den större, utan att göra om lite hur vi jobbar inne i den cirkeln.*

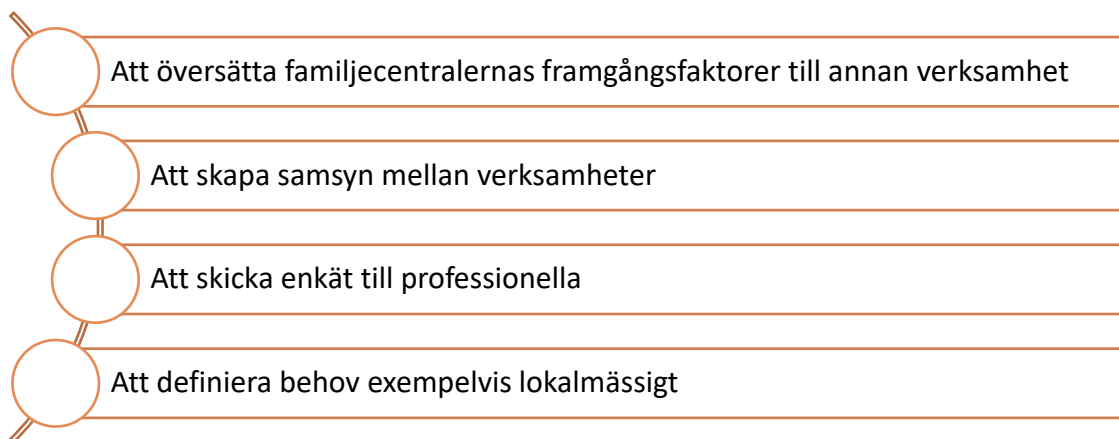
Ett mål med piloten är att arbeta fram nya hållbara arbetssätt som kan påverka framtida beslutsfattande, som en deltagare uttrycker det: *"... hitta då en arbetsform, som vi kan visa på för till exempel politiker, att man kan visa att här har vi hittat ett arbetssätt som verkar fungera på det här sättet."* Piloten blir ett sätt att undersöka om en ny form av samverkan stöttar barn och föräldrar.

#### **Aktiviteter av piloten *Familjecentralslikande arbetssätt 0–18***

Den familjecentralslikande verksamheten är i en uppbyggnadsfas, när intervjuerna genomfördes hade det ännu inte öppnat någon familjecentral 0–18, så verksamheten hade ännu inte mött barn och föräldrar. Detta präglar hur deltagarna pratar om aktiviteter. Det handlar i första hand om relationer mellan organisationer. De intervjuade talar främst om möjliggörande förberedelser när de talar om aktiviteter i piloten *Familjecentralslikande*

verksamhet 0–18. Som framgår av *Figur 14* nämner deltagarna aktiviteter som; att skapa samsyn, att vidareutveckla de aspekter som gör att familjecentraler fungerar bra, att ta in synpunkter genom en enkät och att definiera vad som krävs för att den Familjecentralsliknande verksamheten ska fungera.

*Figur 14. Aktiviteter av piloten Familjecentralslikande arbetsätt 0–18*



Något som de intervjuade betonar är att skapa en gemensam grund för att kunna utveckla en familjecentralslikande verksamhet 0–18 år. Exempelvis säger en deltagare: *”... mycket jobb har väl liksom handlat om att få en samsyn över vad, projektet liksom, ja att, att vi har ett projekt som vi gemensamt ska jobba mot samma mål!”*.

Samsynen handlar också om att få med sig medarbetare i arbetet. En deltagare säger: *”Jag som har varit med på dom här träffarna, det har ju gått upp och ner, [...] det är inget konstigt i det, men det har säkerligen liksom funnits en rädsla av att träffas”*. Familjecentralerna har befarat att ett vidgat uppdrag skulle innebära merarbete för dem som de inte hinner med. Denna rädsla har bearbetats genom att lyfta att mer arbete för familjecentralerna inte är målsättningen utan att målet är att hitta framgångsfaktorerna:

*... inte var syftet, utan syftet är ju att se liksom vad är det ni gör som är så himla bra, och hur man kan föra det vidare? Vilken liksom russinen ur kakan som man kan plocka liksom, [...] för att liksom förstå lite. Ja, få samsyn kring vad, vad är det vi kan uppnå och vad är det som krävs av oss som olika professioner.”*

Det har funnits diskussioner om hur arbetet ska vara förankrat i kommunen, och de behov som finns i kommunen. Det fanns en diskussion om att involvera barn och föräldrar i planeringsarbetet, för att få veta vad de saknar och önskar, men gruppen har enats om att i ett första skede skjuta på de direkta kontakterna och ställa frågor till professioner i stället: *”... landade till slut i att en enkät har varit ute och kanske fortfarande är öppen, tror jag, till professioner i stället, alltså de som arbetar med de här barnen och unga och, ja och deras vårdnadshavare”*. Detta baserades delvis på argumentet att de behöver veta mer om de professionella, då förutsättningarna för samverkan styrs av om respektive profession är beredd att sträcka sig utöver sitt minimiuppdrag. Exempelvis uttrycker en deltagare:

*Det är ändå en grund i att man, att man på sin respektive kammare kan känna att, hur långt ska vi sträcka oss i den här liksom där, där vi inte överlappar med någon annan, och då för familjens bästa.*

Planeringsarbetet handlar om att definiera vad som behövs för att få en *Familjecentralslikande verksamhet 0–18 år* att fungera. En deltagare berättar:

*Det vart väldigt mycket praktiskt, du vet när man brainstormar, vart ska vi vara, här finns det en ledig lokal, [...]. Det kanske inte är där man ska börja med, utan snarare, vad är det för behov, och sen, vad är det som kommer krävas rent lokalmässigt, [...], och börja i andra änden, men skulle säga att det mesta har lyfts upp på bordet, och sen har vi fokuserat på en del i taget, och där är ju projektledarna har varit ett stort stöd skulle jag säga, för att få, få en tydlig riktning, och då fokusera på en sak i taget.*

#### **Framgångsfaktorer inom piloten Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år**

Framgångsfaktorerna deltagarna lyfter när de talar om piloten speglar även de att den familjecentralslikande verksamheten är i en planeringsfas och ännu inte är en pågående verksamhet (Figur 15). Som framgångsfaktorer lyfter deltagarna stödet från de läns gemensamma processledarna i *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*, att de har en fungerande styrkedja och att den omfattar alla parterna. Något som också lyfts som en framgångsfaktor är hur samverkan kan komma att möjliggöra mer stöd till familjerna.

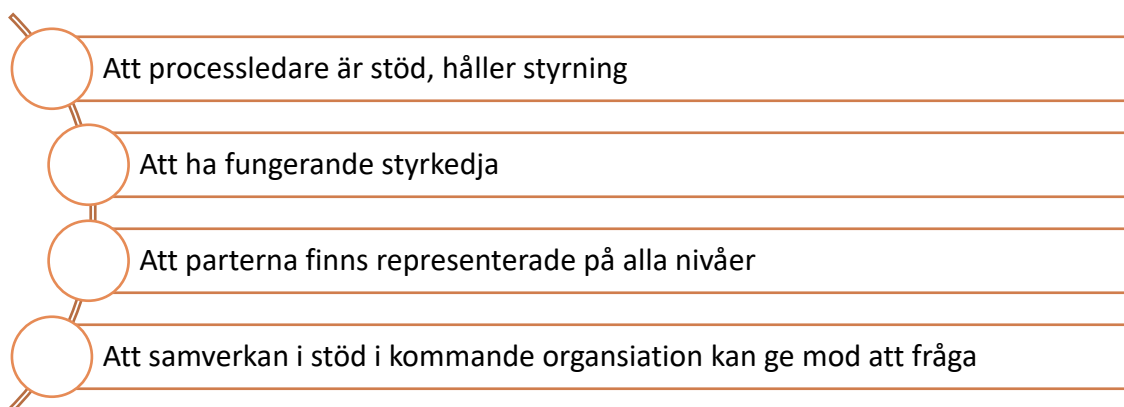
De intervjuade lyfter att stödet från de regionala processledarna för "Tillsammans för barnens bästa" var viktiga för arbetet med piloten. Processledarna kom till kommunen och höll i styrningen av processen och deltog aktivt i projektarbetet. De ses som motorer, deras insats och hur de arbetar betonas som framgångsfaktor, en deltagare lyfter att de är bra:

*... också som personer så bra på att både lyssna och få grupper att jobba själva, samtidigt som de är sådana bra motorer för att det ska hända någonting, så de tar inte på något sätt över processen, men de underlättar processen väldigt.*

En annan aspekt som lyfts är att det finns en fungerande styrkedja, något som möjliggör mandat och resurstilldelning:

*... projektgruppen har träffats, och sen har styrgruppen träffats, och då har ju processledarna varit med i det, så då kan man också få en återkoppling över tid, så att det inte blir bara några frågor som ligger ja, men det här vet vi ju ingenting om, utan då kan de frågorna tas med till styrgruppen och sen tas det tillbaka, men vi har fått bekräftat att till exempel det här med ekonomi, för folk sitter liksom och tänker att nej, men det här kommer ju ingen ha råd med. Ja, fast nu är direktiven att, att nu fortsätter vi med det här för att se vart det kan leda och gör klart det här.*

Figur 15. Framgångar inom piloten Familjecentralslikande arbetssätt 0–18



I citatet betonas både nivåerna av styrning, men också hur täta kontakter mellan parterna gör att informationen finns där den behöver finnas.

Både företrädare från kommun och region berättar med namn om att nivåer i styrningen är tydliga, en deltagare säger exempelvis:

*Jag som verksamhetschef för med i styrgruppen, och att jag sedan också har enhetschef att koppla till och prata med, därför att sen är ju hen i sin tur chef för [Namn] som är med i själva gruppen i projektet, och hade inte chefen [...] varit involverad, som är hens närmaste chef, då hade det uppstått ett hinder, därför att då är jag som högre chef införstådd och vet vad som händer, men inte [namn 2] som är på nästa nivå, och det är hen som är chef för personen som är med, så en tydlig framgångsfaktor att man ha med hela liksom ledningskedjan, så, för det tror jag att skapa bättre förutsättningar för att det ska finnas mandat för att lägga tid till exempel, eller vad är det som ska göras och, och så?*

Deltagare betonar även hur processen kan skapa förutsättningar för framgångar när Familjecentralslikande verksamhet 0–18 år realiserar. En person berättar om hur en infrastruktur som gör det lätt för föräldrar att uttrycka att de är öppna för att stödbehov, kan uttryckas till andra parter vilket i sin tur kan göra att professionella vågar börja ställa frågor som kan besvaras med stödbehov:

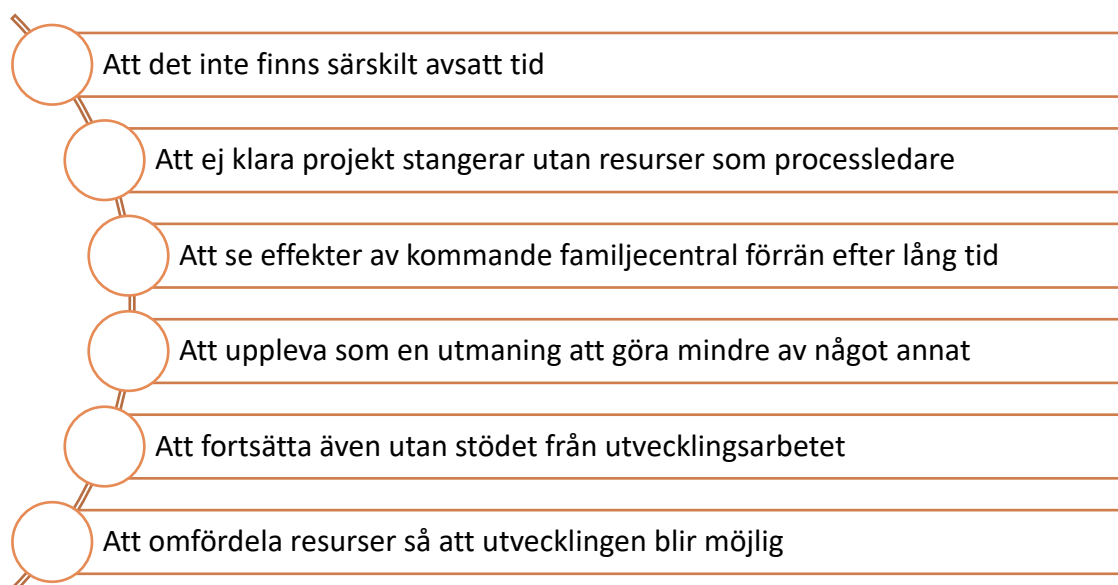
*... ett godkännande från föräldrar. Som ändå öppnar upp för att dom behöver hjälp, att då ska det kunna vara med transparens emellan dom olika myndigheterna för att kunna hjälpa familjerna. Och där vi ser i de olika skeendena om det är vi, eller öppna förskolan, eller vem det nu må vara, som ser att här misstänker jag, eller funderar på att det är någonting, att ändå ställa frågan till föräldrarna. Alltså det, just den biten att väcka den. Det kan ju vara så att dom själva har gått omkring och tänker att jag är, jag får inte riktigt ihop livet med barnet och så här, men det är ingen ställer frågan, för att man kanske inte törs. Det är ju som att ställa frågan om våld i nära relation, eller att göra det mer som en naturlig del av hela processen. Känner du att du behöver något stöd?*

**Hinder för piloten Familjecentralslikande arbetssätt 0–18 år** Diskussionen om hinder påverkas, som de andra temaområdena, av att piloten "Familjecentralslikande verksamhet 0–18 år" inte är en färdig produkt, utan en process som håller på att ta form. I stället för hinder



lyfter deltagarna däremot flera utmaningar, vilka i sin tur kan bädda för hinder med tanke på den fas som piloten befinner sig i (se Figur 16).

Figur 16. Utmaningar för piloten Familjecentralslikande arbetssätt 0–18



Det som beskrivs som den stora utmaningen är tiden. De är alla stolta över att de kunnat prioritera tiden trots att det inte finns särskilt avsatt tid, och alla har verksamheter med kontinuerliga arbetsuppgifter direkt inriktade på barn och unga som inte mår bra. En deltagare säger: *"En utmaning, det är väl, det är väl våran tid, så, men så, men jag är ändå imponerad över att man har skapat tid för att faktiskt göra det här i ordinarie verksamhet."* Trots att arbetet inte gör skillnad för dem som mår dåligt just nu har organisationerna lyckats avsätta tiderna. I intervjuerna uttrycks en oro för att tiden kanske inte kommer kunna avsättas lika lätt utan processledare som driver på. Farhågan uttrycks: *"Det finns ju en oro om de här projekten som nu är i gång dragna inte kommer att vara så pass färdiga, då är risken att det stagnerar. Det tror jag i alla fall, för de är en väldigt drivande kraft."*

En utmaning är att det inte kommer att finnas effekter av fördelarna med en kommande familjecentral förrän efter lång tid. Det kan göra det utmanande att argumentera för överflytten av resurser till den verksamheten:

*Vi har inte mer resurser än dem vi har och vi behöver ställa om arbetet för att göra någonting annat. Och då är det frågan om vad kan vi göra mindre av för att kunna göra just nu lite mer utav någonting annat, alltså någonstans, så handlar det ju om det här att, att och vad får vi för vinster över att vi gör det här, alltså det, det är ju det här att, att titta över våra personella resurser, liksom, för att det är inte så att någon får mera liksom, utan vi måste bara ställa om och se hur kan vi göra?*

Det finns även en utmaning i att överflytten av resurser sker från ansträngda platser, där det är svårt att möta behoven verksamheten ska möta. Men den utmaningen gäller alla och kräver samverkan:

... självklart kommer vi alla behöva ändra arbetssätt. Vi måste tänka nytt, vi måste tänka tillsammans. Vi måste liksom slå ihop oss. Jag tror att det är enda vägen framåt, men jag tänker också att det är ju en verklighet att våra resurser, även om vi slår ihop dem så räcker de ju inte till de upplevda behoven, utan det kommer att behöva prioriteras, och är det vi som ska göra det, eller är det så att det är någonstans ytterst ska vara så att någon säger att vi har sett att det vore bra att kunna jobba på det här sättet, men det kan vi inte, för jag har inte de resurserna.

## Diskussion och rekommendationer

Som en del av följeforskningens målsättning har syftet med denna delstudie varit att undersöka hur det har gått med delprojektet *Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik* och piloterna *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion*, och *Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år* inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*. Fokus har varit på vilka målsättningar delprojektet och piloterna har haft, vilka framgångsfaktorerna och hindren har varit och vilka förbättringsförslag som har funnits för det fortsatta arbetet i linje med det förändringsteoretiska perspektivet på hela utvecklingsarbetet (se *Figur 3*).

En återkommande och central reflektion utifrån samtliga intervjuer i samtliga delprojekt är att kontexten för en satsning påverkar hur den gestaltas. Projektet är inte bara projektet i sig utan var i organisationen det genomförs och i vilket sammanhang. Det finns exempel på detta i delprojektet och piloterna. I delprojektet *Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik* finns frågan om var i organisationen satsningen är förankrad, samt vilka intressen deltagarna har. Gällande piloten *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion* framgår det av intervjuerna att införandet av *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion* i en kommun sammanföll med anställning av en ny funktion med uppgift att arbeta med långvarig skolfrånvaro. Då denna person blev bärare av *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion* byggdes nya arbetsuppgifter upp runt verktyget, och hjulet behövde initialt inte infogas i existerande verksamhet. Det innebär att det i praktiken blir som om *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion* genomfördes med extra personella resurser. Avseende piloten *Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år* lyfter deltagarna den positiva skillnad det inneburit för planeringsförutsättningarna för projektet att de efter en tid fått in även chefen för BUP i styrgruppen för projektet.

En annan viktig aspekt från intervjuerna är den betydelse och roll processledarna har haft under processen. Att ha tillgång till processledarna och kommunikationen med dem inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* under processen gång anses vara en viktig framgångsfaktor. Exempelvis kan det regionala utvecklingsprojektet och respektive delprojekt och pilot liknas vid kuggjul, där en kraftöverföring sker till det lokala projektet genom att de använder aspekter från det regionala, samt har stöd från de regionala utvecklingsledarna i arbetet. Det lokala projektet bidrar med erfarenheter och praktisk testning av nya former av samverkan till det regionala projektet.

Några av projekten har haft större frihet än vad som är brukligt i utvecklingsprojekt, främst inom delprojektet. Det har inte funnits färdigformulerade delmål att verka mot. Det har inneburit att olika idéer till bryggor mellan organisatoriska mellanrum belysts på olika platser. Denna kreativitet har både varit en tillgång och en utmaning i piloterna och delprojektet. Det har varit en tillgång genom att frågor som exempelvis rör föräldrars förutsättningar att lyfta

barnens perspektiv har kunnat belysas. Men det har också varit en utmaning därför att förändringar i ledning eller av nyckelpersoner har lett till att några kommuner i princip fått börja om. Utfallet har även påverkats av hur behov och problem har formulerats i olika kommuner.

En reflektion gällande det kommande implementeringsarbetet är att fysiska tillgångar som välmåendehjulet är lättare att förstå än de möjliga kultur- och professionsförändringar som nya arbetssätt innebär. Därför kan stöd och formulering av hjälpmedel som andra fysiskt kan ta del av, göra implementeringsarbetet lättare. Ett realistiskt antagande är att motsvarande resurser inte kommer finnas i alla skolor i Sörmland. Men en förhoppning är att det finns lärdomar som kan implementeras på miniminivå eller stöd som får andra att utveckla delar av det som vuxit fram i delprojektet. För att exemplifiera med några olika lärdomar/frågor som lyfts i intervjuerna. Utifrån arbetet med böcker på lågstadiet, finns det frågor och diskussioner som någon annan part än psykolog och socionom kan genomföra? Kommer det finnas förutsättningar för föreläsningar och handledning för lärare? Vilka konkreta tips om hur detta kan byggas upp kan delprojektet ge? Om den fysiska miljön ska anpassas på fler skolor, vilka praktiska anpassningar är bra att börja med? Om socialtjänsten ska finnas på skolor, vilka framgångsfaktorer är det som hjälpt ansökningar, orosanmälningar och konflikthantering?

Det finns en del intressanta aspekter inom ramen för målen, aktiviteter, framgångsfaktorer och hinder som presenteras under resultatdelen. Dessa kan väcka nya tankar, förslag och rekommendationer för nuvarande och kommande aktiviteter som liknar delprojektet *Barn i behov av stöd utifrån en NPF-liknande problematik* och piloterna *Barnets bästa-hjulet och samordningsfunktion* och *Familjecentralsliknande arbetssätt 0–18 år*. Utifrån intervjuer och befintlig dokumentation om delprojektet och piloterna som är i fokus i denna delrapport föreslår vi följande mer övergripande rekommendationer, dels för nuvarande och kommande aktiviteter med liknande syften med delprojektet och piloterna, dels som lärdomar för implementeringsarbeten av den framtagna samverkansmodellen:

#### **Stöd till ökad kompetens:**

1. Ge pedagoger kompetensstöd i att hålla svåra samtal med vårdnadshavare, erbjud handledning för lärare på fler ställen och höja och säkra kunskaperna om NPF.

#### **Uthållighet:**

2. Ha tålamod för utvecklingsarbeten och fortsätt med uthålligheten och tajmingen i sådana aktiviteter. Tålamod och uthållighet är en viktig aspekt när det händer mycket under tidspress och kan möjliggöra att arbetet blir ännu bättre framöver.
3. Fundera över de involverade professionernas behov av tid i linje med vad som förväntas av dem. Hög arbetsbelastning hos professionerna i vissa sammanhang och tillfällen kan innebära att goda exempel inte kan bli implementerade på den nivå som önskas.

#### **Nå fler föräldrar:**

4. Ha goda relationer med föräldrar i aktiviteter som exempelvis föräldrakvällar, se även till att ha sådana forum för föräldrar i god tid och plats.

**Vara tydlig:**

5. Skapa processer och mekanismer som ser till att besluten följs på alla berörda nivåer, i beslut med flera parter.
6. Säkra samverkan genom gemensamma rutiner och avsatta tider.
7. Prioritera kommunikation i den egna organisationen och till den politiska ledningen, eftersom det finns en inneboende spänning i att prova nya arbetssätt när resurserna inte räcker för att möta behoven.

**Dokumentera:**

8. Ha tillräcklig dokumentation för att kunna nå och involvera nya människor med intresse och vilja för sådana aktiviteter såsom delprojektet och piloterna. Dokumentation anses vara viktig för vidare spridning av aktiviteter.

**Kontinuerlig samverkan**

9. Skapa kontinuerliga mötesplatser mellan organisationer, för att öka professionernas tillit till varandra, skapa goda förutsättningar för att få hjälp i ärenden och främja utveckling av vidare samverkan.

**Sammanställ lärdomar:**

10. Gör det möjligt för andra verksamheter i länet att ta del av lärdomar och att få komma på studiebesök eller att få en presentation av pilotverksamheterna.

**Referenser**

Aytar, O., & Larsson, L. (2022). *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland: Följeforskning om initiering och start av utvecklingsarbetet-delrapport 1* (FoU i Sörmland Utvärderingsrapport 2022:6). Forskning och utveckling i Sörmland.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.

Larsson, L., & Aytar, O. (2023). *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland. Följeforskning om utvecklingsarbetet – delrapport 2* (FoU i Sörmland Utvärderingsrapport 2023:1). Forskning och utveckling i Sörmland.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.

# Bilagor

## Bilaga 1. Informationsbrev

Eskilstuna, den 19 februari 2024

Hej,

Inom ramen för det regionala projektet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* har vi ett följeforskningsuppdrag. Målsättningen med utvecklingsarbetet är att:

- Det i Sörmland finns en länsövergripande samverkansmodell för tidiga insatser för barn och unga
- Ett implementeringsarbete av samverkansmodellen är påbörjat
- En plan för fortsatt implementering och uppföljning av samverkansmodellen finns tillgänglig

Med ett processtödande och förändringsinriktat perspektiv är målsättningen för följeforskningen kring utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland* följande:

- Att ge stöd till utvecklingsarbetet för att kunna tillämpa relevanta metoder och aktiviteter i linje med projektplanen
- Att ge stöd till utvecklingsarbetet för att kunna mäta och följa upp målen enligt projektplanen
- Att ge stöd till utvecklingsarbetet att dokumentera aktiviteterna och processen på lämpliga sätt som underlag för vidare självrapporteringar och utvärderingar
- Att utvärdera utvecklingsarbetet utifrån en förändringsinriktad programteoretisk modell från projektstart

Som en del av följeforskningens målsättning vill vi göra en gruppintervju med er avseende ert pilotprojekt. Huvudfokus kommer att ligga på processen, och projektutvecklingen hittills avseende ert pilotprojekt inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*. Inledande tematiska frågor är följande:

1. Vad önskar ni uppnå genom detta pilotprojekt?
2. Vad har hänt hittills i ert pilotprojekt?
3. Vilka är framgångsfaktorer och hinder i förhållande till målsättningen med pilotprojektet?
4. Vilka förbättringsmöjligheter finns det i det fortsatta pilotprojektet?

Vid behov kan vi göra kompletterande individuella intervjuer senare. Samtalen vid gruppintervjun beräknas ta ungefär 60 minuter. Intervjuerna är planerade i enlighet med forskningsetiska regler, vilket bland andra innebär att ditt deltagande är frivilligt och obehöriga har inte tillgång till intervjumaterialet. Som del av ditt frivilliga deltagande kan du, när som helst, utan förklaring och konsekvenser, avbryta din medverkan. Dina personuppgifter skyddas enligt Dataskyddsförordningen (GDPR).

Tack på förhand.

Vänliga hälsningar.

Lina Larsson, forskningsledare/utvecklingsledare vid FoU i Sörmland, 076-949 63 64,  
lina.larsson@fou.sormland.se

Osman Aytar, docent i socialt arbete/ fil. dr. i sociologi vid Mälardalens universitet,  
följeforskare vid FoU i Sörmland, 016-15 36 14, 070-471 05 09, osman.aytar@mdu.se

## Bilaga 2. Samtyckesblankett

### **Ang. Följeforskning kring utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland***

Jag har fått tillräcklig information om ovanstående fölieforskningsprojekt och jag deltar frivilligt i en gruppintervju om vårt pilotprojekt inom ramen för utvecklingsarbetet *Tillsammans för barnens bästa i Sörmland*.

Jag har fått informationen att jag när som helst, utan förklaring och konsekvenser, kan avbryta min medverkan. Jag har även fått veta att min person och min identitet kommer att skyddas enligt Dataskyddsförordningen (GDPR).

Inspelningen som görs kommer att förstöras efter avslutad analys. Intervjumaterialet kommer att användas enbart för fölieforskning och vidare forskning.

För ytterligare information och frågor kan jag kontakta:

Lina Larsson, forskningsledare/utvecklingsledare vid FoU i Sörmland, 076-949 63 64,  
lina.larsson@fou.sormland.se

Osman Aytar, docent i socialt arbete/ fil. dr. i sociologi vid Mälardalens universitet,  
följeforskare vid FoU i Sörmland, 016-15 36 14, 070-471 05 09, osman.aytar@mdu.se

Jag samtycker därför till att delta i en intervju och tillåter också att nedanstående information om mig användas avidentifierad.

Deltagares för- och efternamn:

Ort och datum: